

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 97. vuosikerta 15.4.2021

4 | 21

Koronatuki toi
alalle töitä

s. 6

”All journalistik
är politisk.”

s. 26

EU pohtii:
freelancereille
minimipalkkiot?

s. 34

Merja Ylä-Anttila ei
paasaa Yle-laista julkisesti.
Kulissien takana hän on
taitava diplomaatti. 14

KUVA: SANNA KROOK

Vuoden kuvajournalisti
Antti J. Leinonen löysi
itsensä still-kuvaa-
jan vasta muutama
vuosi sitten.

Iltaapäivä- lehdet maksavat muiden mokat

Marko-Oskari Lehtonen

s.4

Media ei voi vastustaa tarinaa liian pitkälle menneestä tasa-arvosta

Janne Zareff

s.9

Maria Pettersson ● Twitter: mariapettersson
maria.pettersson@journalistiliitto.fi

Median ammattilaisen on tiedettävä, kenen ideologiaa edistää

Paljon onnea maahanmuuttokriittisyyksi!

Tänä vuonna tulee kuluneeksi 13 vuotta siitä, kun uudissana vakiintui journalistiseen kielenkäyttöön. Esimerkiksi *Helsingin Sanomat* käytti sitä journalistisessa tekstissä ensimmäisen kerran vuoden 2008 kuntavaalien jälkeen. Ennen vaaleja sanaa olivat viljelleet pääasiassa maahanmuuttoa vastustaneet somekeskustelijat ja poliitikot, jotka yrittivät brändätä maahanmuuttovastaisuuden tai rasismia (paha) kriittisyydeksi (hyvä). He onnistuivat poliittisessa pyrkimyksessään, kun me toimittajat otimme termin osaksi uutiskieltä.

Vuonna 2015 kirjoitin *Nyt-liitteeseen* kolumnin, jossa vinoilin toiselle uudissanalle. Terveysministeriksi myöhemmin noussut **Hanna Mäntylä** ilmoitti, että perussuomalaiset on *rokotekriittinen* puolue. Monen muun tavoin hymähtelin termille. Kyseessä oli päivän selvä yritys vakiinnuttaa hömelö *rokotekriittisyys* osaksi "neutraalia" uutiskieltä samoin keinoin

kuin *maahanmuuttokriittisyys* muutamaa vuotta aiemmin. En uskonut meidän journalistien tällä kertaa nielaisevan syöttiä.

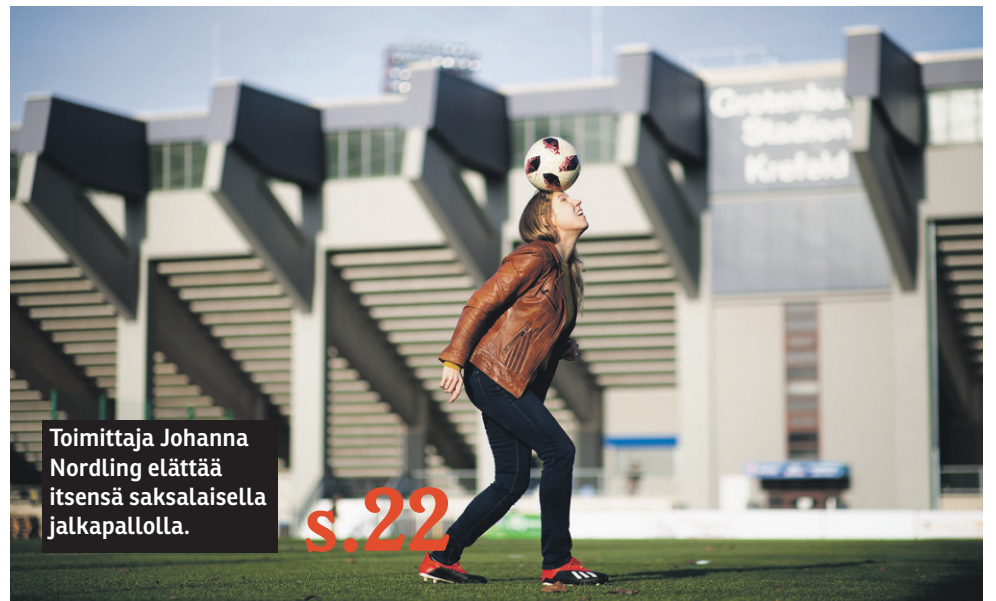
Olin väärässä, sana vakiintui.

Termit *maahanmuuttokriittinen* ja *rokotekriittinen* ja maahanmuutto- ja rokotevastaisuus ilmiöinä ovat yleistyneet samaa tahtia.

MEDIAYMPÄRISTÖ VAIKUTAA ihmisten arvoihin, asenteisiin ja mielipiteisiin. Me median ammattilaiset emme ole poikkeus. Imemme somekeskustelusta ja ulkomaalaisesta mediasta vaikutteita, termejä ja asenteita samalla tavalla kuin muutkin, mutta koska työskentelemme medias-
sa, levitämme niitä eteenpäin tehokkaammin. Siksi meillä on isompi vastuu miettiä, kenen asiaa edistämme teksteillämme sekä aihe- ja sanavalinnoillamme.

Toimittaja ja ilmastoaktivisti **Riikka Suominen** kirjoitti *Imagessa* ilmastojournalismin sanavalinnoista. Hän muistutti, että sanat *ilmastonmuutos*, *hiilijalanjälki* ja *hiilineutraalius* ovat lobbareiden keksimiä. Niiden tarkoitus

KUVA: SIRPA HUHTAMELLA

Toimittaja Johanna
Nordling elättää
itsensä saksalaisella
jalkapallolla.

s.22

Se, että poliitikko haluaa puhua jostakin asiasta, ei tarkoita, että meidän pitäisi tehdä asiasta juttu.

on saada asiat kuulostamaan vähemmän pelottavilta tai hämärtää totuutta. Osa toimittajista onkin siirtynyt puhumaan, ilmastoaktivistien ehdotuksen mukaisesti, *ilmastokriisistä*.

Poliittista kamppailua käydään yksittäisten sanojen tasolla, mutta sanojen lisäksi mediaan lobataan jatkuvasti kokonaisaiheita ja näkökulmia.

Vaalien alla on erityisen selvää, että puolueet haluaisivat syöttää omia keppihevosiään median kautta valtakunnalliseen keskusteluun. Olipa kyse sitten turvapaikanhakijoista tai valtionvelasta, journalistin pitäisi kysyä, miten aiheen esiin nostaminen hyödyttää lukijaa, katsojaa tai kuulijaa. Se, että poliitikko haluaa puhua jostakin asiasta, ei tarkoita, että meidän pitäisi tehdä asiasta juttu.

HUOMAAMMEKO ME journalistit, kun osallistumme jonkin aatteen edistämiseen?

Esimerkiksi keskustelu siitä, mitkä tieteenalat ovat hyödyllisiä, on kansainvälinen ja läpipoliittinen. *Helsingin Sanomat* esitti pääkir-

joituksessaan 3. huhtikuuta, että on olemassa jonkinlainen tieteen ydin, johon vaikkapa yhteiskuntatieteellinen tutkimus ei kuulu. Mutta mistä mielipide on peräisin?

Se on samaa juurta kuin puhe ”kaiken maailman dosenteista” ja heijastelee samaa ideologiaa, jolla epädemokraattisissa valtioissa perustellaan ”turhan” yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen lakkauttamista.

Helsingin Sanomissa on töissä paljon ihmisiä, jotka arvostavat yhteiskuntatutkimusta. Lehti myös haastattelee yhteiskuntatieteilijöitä ja humanisteja lähes päivittäin – se kertoo arvostuksesta. Siksi voi epäillä, että tieteenvastainen kannanotto on uinut pääkirjoitukseen ilman, että asiaa on todella pysähdytty miettimään.

Tiedotusvälineen pitää tietenkin saada itse valita, mitä sanoja ja käsitteitä käyttää. On kuitenkin tiedettävä, mistä käsitteet ovat peräisin ja kenen ideologiaa ne pönkittävät. Muuten tiedotusväline saattaa vahingossa edistää ideologiaa, jonka takana ei oikeasti halua seistä. ●

Kannen/Takakannen kuva: Aapo Huhta ja Emmi Nieminen, kuvitus

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti 97. vuosikerta
15. 4. 2021

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /
ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Maria Pettersson 045 675 7401

TOIMITUSSIIHTEERI /
REDAKTIONSSSEKRETERARE
Marja Honkonen 050 379 9108
(31. 5. 2021 saakka)

TOIMITTAJAT / REPORTRÄR
Nina Erho 050 379 8155
Manu Marttinen 050 310 3036
(31. 5. 2021 saakka)

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.slaktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@jaicom.com

PAINO / TRYCKERI
I-print Oy, Seinäjoki
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330, faksi 09 640 361
PL 50, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 5 / 2021
ILMESTYY 27. 5., AINEISTO 19. 5.

ILMOITUSMYNTI:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

VASTUULLISTA
JOURNALISMIA

KUVA: TOUKO HUJANEN

Sandra Järvenpää ja
Roosa Savo pääsevät
Anu Silfverbergin
toimittajaoppiin.

s.20

Sini Silvàn teki
jo sadannen
osan samaan
juttusarjaan
saaristolaisista

s.30

Kaikki on aina iltapäivälehtien syytä, kirjoittaa toimittaja Marko-Oskari Lehtonen

Marko-Oskari Lehtonen, teksti ● Aapo Huhta, kuva

MARKO-OSKARI LEHTONEN

- 37-vuotias Iltalehden politiikan ja talouden toimittaja.
- Entinen rikos- ja oikeustoimittaja.
- Työskennellyt Iltalehdessä vuodesta 2010.
- Iltalehden toimituksen pääluottamushenkilö vuodesta 2020.

Suomalaiseen journalismiin on pesiytynyt erikoinen ja *Journalistin ohjeiden* vastainen käytäntö. Jutuissa viitataan ”iltapäivälehtiin”, vaikka kyse olisi jomman kumman iltapäivälehdessä, *Iltalehden* tai *Ilta-Sanomien*, omasta uutisesta. Riittää, että toinen lehdistä on tehnyt uutisen ja toinen siteerannut sitä.

Iltapäivälehtien yhteen niputtaminen on absurdia, sillä Alma Median kustantama *Iltalehti* ja Sanoman kustantama *Ilta-Sanomat* ovat Suomen ylivoimaisesti suurimmat uutispalvelut, ja toistensa pahimmat – tai parhaat – kilpailijat.

Iltapäivälehtiin viittaaminen silloin, kun kyse on selkeästi yhdestä tai toisesta, vähättelee *Iltalehdessä* ja *Ilta-Sanomissa* työskentelevien satojen ammattijournalistien tekemää työtä.

SEURA JULKAISI 28. tammikuuta jutun vihreiden entisestä kansanedustajasta **Jani Toivolasta**, jolta oli juuri ilmestynyt uusi lastenkirja. Jutun loppupuolella sivuttiin lyhyesti Toivolan eduskunnassa alkanutta rajua velkaantumista, joka täyttää Suomen kokoisessa maassa useampiakin uutiskriteereitä.

”Instagram on myös ainut paikka, jossa Toivola on suostunut puhumaan veloistaan, jotka syntyivät kulutusluotoista ja pikavipeistä. Iltapäivälehdet kaivoivat miehen ulosottotiedot selville ja nostivat asian otsikoihin”, *Seura* kirjoitti jutussaan.

Muuten hyvä, mutta iltapäivälehdet eivät kaivaneet, vaan iltapäivälehdistä toinen, tässä tapauksessa *Iltalehti*, tilasi Toivolan velkomustuomiot ja ulosottorekisteritodistuksen julkisista viranomaislähteistä, ja julkaisi niiden pohjalta uutisen normaalin journalistisen prosessin mukaisesti.

Ilta-Sanomat siteerasi *Iltalehden* uutisen lyhyesti, kuten

tekivät myös *Helsingin Uutiset*, MTV Uutiset ja *Seiska*.

Ensimmäisen kerran Toivolan velkaongelmista uutisoi *Seiska* kesäkuussa 2020. Silloin puhuttiin kymmenistä, ei sadoista tuhansista euroista. Siksi uutisointia oli entisen kansanedustajan kohdalla syytä täsmentää.

”**ILTAPÄIVÄLEHTIÄ** SYYTETÄÄN milloin mistäkin. Kun *Iltalehti*, *Ilta-Sanomat* ja *Helsingin Sanomat* uutisoivat **Sari Helinin** Huono Äiti -yritykselle myönnetystä 100 000 euron koronatuesta huhtikuussa 2020, Helinin saama törkypalaute oli hänen mielestään ”iltapäivälehtien”, ei törkypalautteen antajien syytä.

”Iltapäivälehdet tarttuivat tukeen ja otsikoivat bloggarin saavan suklaankehitykseen satatuhatta euroa. Se sai ihmiset sekoamaan totaalisesti. Minusta tuli kasvot roisomaisuudelle tässä muutenkin yrittäjille vihamielisessä ilmapiirissä”, Helin tilitti MTV Uutisille elokuussa 2020.

Muuten hyvä, mutta *Iltalehden* jutun otsikossa ei mainittu sanallakaan suklaata, ja jutun leipätekstissä kerrottiin selvällä suomen kielellä, että 100 000 euron tuki on myönnetty uuteen kehityshankkeeseen, jonka tavoitteena on laajentaa yrityksen toimintaa elintarvikepuolella. Valmisruokiin liittyvää hanketta ei ollut salassapitosopimusten takia tuolloin vielä julkistettu.

Ilta-Sanomien jutun otsikossa mainittiin kyllä sana ”suklaa”, mutta *Helsingin Sanomat* oli se, joka väitti jutussaan virheellisesti, että Huono Äiti olisi saanut 100 000 euroa suklaaseen liittyvään hankkeeseen.

Helsingin Sanomat oikaisi virheellisen uutisensa. Vahinko jäi kuitenkin ”iltapäivälehtien” vastuulle.

Tämä vastuu painoi edelleen helmikuussa, kun soitin europarlamentaarikko **Petri Sarvamaalle** (kok.) EU-asioihin liittyen. Sarvamaa kieltäytyi antamasta kommenttia, koska hän ei pitänyt tavasta, jolla *Iltalehti* vuosi sitten uutisoi hänen vaimonsa Sari Helinin yrityksen saamasta Business Finland -tuesta. ●

Alma Talentin datadeskiin kuuluvat tuottaja Maaria Drake (vasemmalla), toimittaja Heidi Huotilainen ja ulkoasupäällikkö Lars Holm. Heidän lisäksi tiimissä työskentelevät muun muassa analyytikko, koodari ja graafikko. Viime aikoina tiimi on työstänyt muun muassa isoja juttukokonaisuuksia asumisen hinnasta ja bitcoineista.

Kesätoimittajia, datajournalisteja, mutta myös irtisanomisia – miten mediatalot käyttävät koronatukenensa?

Manu Haapalainen, teksti • Kimmo Räisänen, kuva

830

Lehtiä ja kirjoja kustantavien yritysten työntekijöiden määrä väheni vuonna 2020 noin 830 henkilötyövuodella, työnantajajärjestö Medialiitto arvioi vuosikertomuksessaan. Sen mukaan pudotusta selittävät lomautukset, ei henkilöstön pysyvä väheneminen. Vuonna 2019 yritykset työllistivät 10 245 henkilötyövuoden verran.

Johanna Vehkoon saama sakkotuomio kunnianloukkauksesta päättyy korkeimman oikeuden ratkottavaksi. Vehkoo vaatii syyteiden hylkäämistä. Lue lisää: journalisti.fi

Meille on rekrytoitu koronatuella kolme ihmistä ja rakennettu kaikkia julkaisujamme palvelevaa datadeskiä. Eniten panostuksestamme datajournalismiin on hyötyä *Kauppalehdelle*, mutta varmasti myös muille toimituksillemme. Työsuhteet jatkuvat tämän vuoden jälkeenkin”, Alma Talentin toimitusjohtaja **Juha-Petri Loimovuori** kertoo.

Loimovuoren mukaan Alma Talent ottaa koronatuon ansiosta tänä vuonna myös ennätysmäärän kesätoimittajia, kaikkiaan kuusitoista.

”Toivomme, että kahdesta neljään heistä voidaan kesän jälkeen pestata määräaikaiseen tai vakiduu- niin. Toivomme myös, että saisimme yhden seniori- taloustoimittajan vahvistamaan yhteistä taloustoi- mitustamme.”

Valtio myönsi viime joulukuussa journalismin koronatuella 7,5 miljoonaa euroa. Media-yhtiöt hakivat tukea omistamilleen tiedotusvälineille. Ra- ha ja jaettiin 97 yritykselle, jotka käyttävät sitä 236 eri tiedotusvälineen tukemiseen.

Tukea myönnettiin journalistisesta työstä aiheu- tuviin kustannuksiin.

Konsernitasolla suurin tuensaja oli Alma Media, joka sai yhteensä noin 788 000 euroa. Summasta 403 000 euroa myönnettiin Alma Talentille.

Juha-Petri Loimovuori luonnehtii tukisummaa ”valtavan suureksi avuksi”.

”Olen aikaisemmin ollut sitä mieltä, ettei medialle tarvita mitään pysyviä yhteiskunnan tukia, mutta nyt olen kääntänyt kelkkani”, Loimovuori sanoo.

”Kriisin aikanakin on nähty, että journalismi on niin tärkeää puuhaa, että sille kannattaisi rakentaa kunnollisempaa tukijärjestelmää.”

KALEVA 365 OY SAI tukea 714 000 euroa. Toimitusjoh- taja **Juha Laakkonen** sanoo, että rahat on käytetty journalistien palkkoihin.

”Koitamme katsoa, että saisimme tukien avulla etenkin digiin sisältöä, joka puree kohderyhmiimme. Tällainen jaottelu on toki vähän hankalaa, koska tekijämme tekevät sisältöä molempiin kanaviin.”

Laakkonen pitää tukisummaa merkittävänä, mutta huomauttaa, ettei se korvaa koronapandemian aiheuttamaa mainostulojen romahdusta.

Kaleva Median yt-neuvottelut päättyivät maaliskuussa enintään yhdeksän henkilön irtisanomiseen. Eikö työpaikkoja olisi voinut pelasta tuen avulla?

”Enemminkin on niin, että jos ei olisi minkään- laista tukea, sopeuttamistoimet olisivat pakosti tätä rajumpia. Palkkakuluihimme suhteutettuna tuki- summa on pieni”, Laakkonen sanoo.

Myös Laakkosen toiveissa on pysyvämpi ja tuntu- vampi mediatuki.

Keskisuomalainen Oyj:lle tukea myönnettiin 637 000 euroa. Konsernin yhtiöistä suurimman sum- man sai Kaakon Viestintä, 180 000 euroa. Myös siellä päädyttiin tuesta huolimatta tammikuussa viiden journalistin irtisanomiseen. 133 000 euroa saaneessa Etelä-Suomen Mediassa on käyty lomautuksiin joh- tavia yt-neuvotteluita.

Keskisuomalainen-konsernin toimitusjohtaja **Vesa-Pekka Kangaskorpi** sanoo koronashokin iske- neen pahimmin juuri Etelä-Suomen Median ilmoi- tustuloista riippuvaisiin kaupunkilehtiin.

”Konsernin palkkakulut ovat vuositasolla noin sata miljoonaa euroa. Satojen tuhansien tuella on varmasti ollut se vaikutus, että olemme saaneet työ- paikkoja myös säästymään.”

Kangaskorpi sanoo Keskisuomalaisen saamien tu- kien menevän journalistien palkkojen maksuun ja työsuhteiden jatkumisen turvaamiseen. Tuki tuo liikkumatilaa kesätyöntekijöiden palkkaamiseen.

”Rahaa on myös kohdistettu *Savon Sanomien* pro- jektiin, jossa pyritään helpottamaan sitä, että ikäih- miset ottaisivat käyttöön digituotteemme.”

Toinen erityispanostus liittyy *Keskisuomalaisen* meneillään olevaan 150-vuotisjuhlavuoteen.

”Lehteen on palkattu kaksi ihmistä tekemään pit- kää laatujournalismia vajaaksi vuodeksi.”

SUURIMMISTA KORONATUEN saajista MTV:n ja A-lehtien tarkemmat suunnitelmat rahan käytöstä ovat vielä auki. MTV:n osuus tuesta oli 445 000 euroa. Nyt vasta toivutaan koronashokista, MTV Uutisten päätoimit- taja **Tomi Einonen** sanoo.

”Valtaosa väestämme on vielä etätöissä. Kevään aikana täytyy katsoa, miten saamme toimintamme jatkumaan terveysturvallisesti. Sitten on aika miet- tiä, mitä tukirahalla pystytään tekemään.”

Myös A-lehtien toimitusjohtaja **Kaisa Ala-Laurila** sanoo, ettei vielä tiedä, mihin konsernin saama 431 000 euroa käytetään.

”Tuki tulee joka tapauksessa tarpeeseen. Vero- tusratkaisut olisivat parasta mediatukea. Suomen mediatuet pitäisi saada pohjoismaiselle tasolle.”

Tukea saaneiden yritysten tulee raportoida sen käytöstä Liikenne- ja viestintävirastoon vuoden lopulla.

Eri yhtiöilleen yhteensä 668 000 euroa tukea saa- neen TS-Yhtymän toimitusjohtaja **Heikki Ketonen** ei vastannut *Journalistin* haastattelupyyntöihin.

Suurista mediataloista Sanoma ja Otavamedia eivät hakeneet koronatuella. ●

Journalismin koronatuki

- Loppuvuodesta jaetuista val- tionavustuksista päätti Liikenne- ja viestintäministeriö ja niiden jakamisesta vastasi Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.
- Tukea jaettiin kaikkiaan 7,5 mil- joonaa euroa. Avustusta voi saada konsernia kohden kor- keintaan 800 000 euroa.
- Avustusta sai kaikkiaan 97 yri- tystä ja 236 tiedotusvälinettä.
- Avustusta voitiin myöntää, jos yrityksen mainosmyynti laski huhti- ja toukokuussa 2020 vähintään 30 prosenttia ja liike- vaihto vähintään 10 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Myös yrityksen omistamassa, tukea saavassa tiedotusväli- neessä mainostulojen laskun piti olla vähintään 30 prosent- tia.

”Mitä enemmän minua painostetaan, sitä määrätietoisemmin haluan jatkaa tutkivaa journalismia.”

Maatalouden ympäristöhaittoja tutkiva ranskalainen toimittaja Inès Léraud *Journalistin* haastattelussa 29. maaliskuuta.

Suomen ensimmäisessä isossa ahdistelukohussa päätoimittajat puolustivat ahdistelijaa ja asian pal- jastaneet journalistit joutuivat kärsimään. Mitä 20 vuotta sitten oikein tapahtui? Lue lisää: journalisti.fi

Mediatuki haluttaisiin jakaa uutis- ja ajankohtaisjournalismia tekevien palkkoihin ja uusien tiedotusvälineiden perustamiseen

Marja Honkonen, teksti

Työryhmä esittää Suomeen pysyvää mediatukea, jota jaettaisiin kolmella tapaa. Seuraavaksi tuen kohtalosta neuvottelee hallitus.

Suomeen harkitaan pohjoismaisen mallin mukaista mediatukea. Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa valtio tukee kaupallista mediaa vuosittain kymmenillä miljoonilla euroilla, ja nyt mediatukea suunnitellaan myös Suomeen.

Liikenne- ja viestintäministeri **Timo Harakan** (sd.) muodostama työryhmä luovutti mediatukisuunnitelmaa koskevan raporttinsa torstaina 8. huhtikuuta.

Media-alan toimijoiden ja asiantuntijoiden työryhmä esittää, että Suomessa toimivat, yksityisesti omistetut ja journalistisin periaattein toimivat tiedotusvälineet voisivat hakea tukea uutis- ja ajankohtaissisältöjen tekemiseen.

Harakan mukaan tuki viedään nyt hallituskumppaneiden käsiteltäväksi ja jatkovalmisteluun. Siihen pyritään varaamaan määrärahat ”mahdollisimman pian”.

TYÖRYHMÄ ESITTÄÄ, ETTÄ mediaa tuettaisiin kolmella tavalla. Suurin ja tärkein niistä olisi toimituksellinen tuotantotuki. Se tarkoittaa käytännössä journalistien palkkoja ja freelancereiden palkkioita.

Kehittämistuki olisi tarkoitettu

uusien uutis- ja ajankohtaismedioiden perustamiseen tai esimerkiksi toimituksellisen työn kehittämiseen ja siirtymiseen uuteen tekniikkaan.

Yhteisömedioiden tuki olisi suunnattu erityisesti vähemmistökielisen journalismin tekemiseen.

Raportti jättää auki tuen jakamisen tarkemmat kriteerit. Työryhmä ei ota kantaa esimerkiksi siihen, vaikuttaisiko mediayrityksen taloudellinen tilanne sen mahdollisuuteen saada tukea.

Työryhmän mukaan jatkovalmistelussa pitäisi selvittää tarkemmin myös tuen vaikutuksia. Tämän vuoksi työryhmä ei ota kantaa siihen, kuinka paljon tukea pitäisi euromääräisesti jakaa.

TYÖRYHMÄSSÄ MUKANA olleet Journalistiliitto ja Medialiitto pitävät raporttia hyvänä pohjana jatkotyölle.

Journalistiliiton puheenjohtaja **Hanne Aho** sanoo, että tuella on tarkoitus lisätä journalismin kattavuutta ja parantaa sen laatua.

”Ideana on journalistisen työn määrän selvä lisääminen”, Aho sanoi liikenne- ja viestintäministeriön tiedotustilaisuudessa.

Medialiiton toimitusjohtaja **Jukka Holmberg** puolestaan korostaa, että tukimallin toimivuutta voi arvioida vasta sitten, kun tarkemmat tukiehdot ovat selvillä.

”Päätökset eivät saa perustua journalismin sisällölliseen arvottamiseen”, Holmberg sanoi. ●

OIKAISUT

Toisin kuin *Journalistissa* 3/2021 kerrottiin, venäjänkielisen median maailmanjärjestö WARP:ia ei perustanut Venäjän valtio, vaan aloitteen WARP:in perustamisesta teki Venäjän valtion omistama ITAR-TASS. WARP-yhdistystä ei johda **Sergei Naryskin**. Sen sijaan hän on toiminut WARP-yhdistystä tukevassa WARP-säätiössä.

Journalisten 2/2021 var **Eero Hyvönen** felciterad. Majoriteten av fjolårets 329 anmälningar till ONM hade inte anknytningar till coronapandemin.

STT:n kokoaman siteeratuimmat -listan luvuista löytyi vuodelta 2020 virhe, jonka vuoksi myös *Journalistissa* 2/2021 julkaistut vuosien 2010–2020 siteerausmäärät muuttuivat. Korjatut luvut ovat alla olevassa taulukossa. Vuonna 2020 STT siteerasi eri tiedotusvälineitä noin 775, ei 730 kertaa.

Toimitus	Keskiarvo 2010–2020	Yhteensä 2010–2020
1. Yle	206	2 268
2. Helsingin Sanomat	198	2 182
3. Uutissuomalainen*	92	488
4. Lännen Media*	91	543
5. Turun Sanomat	78	857
6. Ilta-Sanomat	76	839
7. Keskisuomalainen	75	821
8. MTV	73	805
9. Savon Sanomat	67	738
10. Iltalehti	60	661

*Lännen Media on ollut mukana vertailussa vuodesta 2015 ja Uutissuomalainen vuodesta 2017 alkaen.

YLE, KALEVA JA SANOMA IRTISANOVAT

Kolmessa mediatilassa alkuvuonna käynnistetyt yt-neuvottelut ovat päättyneet.

Yle ilmoitti maaliskuun lopussa vähentävänsä Studio ja kuva -osastoltaan enintään 20 henkilötyövuotta. Yhtiö aikoo korvata automatiikalla muun muassa kuvaajia, äänitarkkailijoita ja ohjaajia. Irti-

sanottavien määrä ratkeaa vasta vuonna 2022, jolloin Ylen uuden studiotuotantoalueen on määrä valmistua.

Sanoma Media Finland irtisanoa maakunta- ja paikallislehtiensä toimituksista 12 työntekijää ja lakkauttaa *Helsingin Sanomien* aluetoimituksen

Tampereelta.

Kaleva Media irtisanoa toimituksistaan enintään kuusi ja muuttaa viiden työntekijän työehtoja merkittävästi.

Marja Honkonen

Lue lisää: journalisti.fi

Liian pitkälle menevä tasa-arvo on hyvä tarina, mutta harvoin totta

KUVA: MEERI UTTI

Helsingin Sanomat ilmaisi pääsiäisenä pääkirjoituksessaan huolen siitä, että Suomen yliopistojen yhteiskuntatieteelliset, humanistiset ja taiteiden tiedekunnat ja laitokset ovat siirtymässä tieteellisestä toiminnasta kohti ideologista. Ongelma on *Helsingin Sanomien* mukaan ”intersektionaalinen ideologia, joka haastaa miehisinä, valkoisina ja länsimaisina pidetyt ajatustavat”.

Suomalainen yliopistoväki ei vaikuttanut tunnistavan *Helsingin Sanomien* näkemystä ei-luonnontieteellisen tutkimuksen tason heikkeneemisestä Suomessa. Tällainen on ainakin oma tieteellisesti todentamaton, somehavaintoihin perustuva käsitykseni. Tyypillisesti tällaisia huolia onkin kuultu lähinnä poliitikkojen suusta silloin, kun tieteellinen tutkimus on tuottanut heille epämieluisia tuloksia.

Helsingin Sanomien avaus kuitenkin sopii nykyiseen journalismiin henkeen varsin hyvin. Yksi viime vuosina nopeimmin yleistyneistä juttutyypeistä journalismissa tuntuu olevan tarina siitä, kuinka vaatimukset tasa-arvosta menevät liian pitkälle. Mediassa on julkaistu todella uskomattomia tarinoita #metoon, feminismiin ja ihonväriin liittyvien kiistojen ylilyönneistä.

Kun todella uskomattomiin tarinoihin on perehdytty tarkemmin, ne eivät tosin usein olekaan enää olleet niin uskomattomia.

”BIDENIN VIRKKAANASTUJAISSA” esiintyneen **Amanda Gormanin** runojen kääntämisestä nousi kohu Hollannissa: valkoihoinen kääntäjä oli arvostelijoille liikaa”, otsikoi Yle.

Runoilija Amanda Gormanin hollantilaista kääntäjää ei tosin kritisoitu vain, koska hän oli valkoinen. Kritiikkiin vaikutti esimerkiksi se, ettei hänellä ollut minkäänlaista kokemusta kääntäjän työstä.

Aino-triptyykkiä ei alettu vaatia pois Ateneumin seinäältä #metoo-liikehännän myötä, vaan satunnaiset kävijät olivat silloin tällöin paheksuneet alastonta nuorta naista jahtaavaa partasuuta suunnilleen koko museon olemassaolon ajan.

Sekä kääntäjän että triptyykin ”sensuroinnista” kuitenkin ehti tulla uutisia ja osa julkista, suomalaista keskustelua.

On helppo ymmärtää, miksi tällaiset tarinat houkuttavat lukijoita. Niillä on valmis, helposti tunnistettava narratiivinen pohja suomalaisessa folkloressa.

Tarinat tuntuvat tyypillisesti rakentuvan absurdeiksi kaskuiksi; ihminen tekee jotain sinällään kannatettavaa niin päättäväisesti, ettei itse huomaa tekemisensä muuttuneen järjettömäksi. Tällaisilla tarinoilla on vahvat juuret esimerkiksi hölmöläisperinteessä, jonka nautinnollisuus perustuu huumorin aspekteista luultavasti vahvimpaan, ylemmyyden tunteeseen.

Toisekseen on helppo ymmärtää, miksi tällaiset tarinat kutsuvat toimittajia kirjoittamaan itsensä. Jo 1965 **Johan Galtung** ja **Mari Holmboe Ruge** julkaisivat kuuluisan tieteellisen kritiikkinsä siitä, millaisin kriteerein uutiset valikoituvat sanomalehtiin. Kaksi olennaista kriteeriä olivat yllättävyys ja odotettavuus.

Nämä ristiriitaisilta tuntuvat kriteerit yhtyvät tarinoissa liian pitkälle menneestä tasa-arvosta. Tarinat ovat täydellisen yllättäviä, koska niissä kerrotaan aivan kummallisista vaatimuksista. Toisaalta ne ovat täysin odotettavia, koska kyllähän me tiedämme, että juuri tällaisia feministit ja muut tasa-arvointoilijat pohjimmiltaan ovat.

TARINA LIIAN PITKÄLLE menevistä tasa-arvovaatimuksista on houkutteleva. Tasa-arvokeskustelu on aikamme suuria keskusteluja. Siksi ei ole ihme, että tarinoille on massiivinen sosiaalinen tilaus. Eikä ole ihme, että kun tarjoutuu mahdollisuus kertoa yllättävä ja odotettava tarina, todellisuuteen voidaan suhtautua hyvinkin joustavasti, jotta mahtava tarina saadaan kerrottua.

On tietenkin väistämätöntä, että tasa-arvokeskusteluissa nähdään myös oikeita ylilyönnejä. Tämä on minkä tahansa laajan, yhteiskunnallisen keskustelun piirre.

Tasa-arvokeskustelun seuraajat tuntuvat usein kuitenkin keskittyvän ylilyöntien odottamiseen. Tällaisessa ilmapiirissä ei ole suuri ihme, että maan suurin sanomalehti alkaa nähdä kaiken paitsi luonnontieteellisen tutkimuksen luisuvan tieteellisyydestä kohti silkkaa ”intersektionaalista ideologiaa”. ●

Jenni Alexandrova, 40

- Vuonna 2021 aloittaneen Me Naiset Radion (ennen Radio Aalto) toimittaja ja juontaja.
- Työskennellyt myös Radio Aallon juontajana, Radio Suomipopin tuottajana ja juontajana sekä Radio Rockin aamuohjelman juontajana.
- Aloitti toimittajana Nelosen uutisissa vuonna 2006.
- Tehnyt Nelosen televisio-ohjelmia, kuten Lapsi tuntemattoman kanssa, Pomo piilossa, Kummalliset kammat, Kuninkaalliset häät ja Voice of Finland.
- Pitää blogia ja on suunnitellut oman laukkumalliston yhteistyössä laukkuvalmistajan kanssa.
- Medianomi Tornion ammattikorkeakoulusta 2006.
- Harrastaa juoksua, tanssia, lukemista ja maalausta.
- Syntynyt Raahessa, asuu Helsingissä.

Toimittajana saat kätevästi näkyvyyttä sometilillesi ja laukkumallistollesi, Jenni Alexandrova

Radiotoimittaja Jenni Alexandrova kirjoittaa blogissaan viineistä ja ihmettelee, miksi Alko ei ole lähettänyt hänelle lahjaviinejä.

Manu Marttinen, teksti ● Juuso Westerlund, kuva

Sinua viehättää radiotyössä sen helppous: menee vaan lähetkseen, laittaa biisin soimaan ja kertoo omasta elämästään.

Tervetuloa vaikka viikoksi kokeilemaan, miten sujuu radionteko tuolla meiningillä! Ei vaan, jos radio kuulostaa mutkattomalta ja helpolta, niin sen eteen on tehty todella paljon töitä.

Keskimääräisen radiosoitokappaleen pituus on 3.20. Sen aikana ehtii hoitaa monta tarpeellista asiaa – ja somettaa niistä.

Kyllä. Siinä ajassa ehtii hakea kahvia, vastata lapsen ja kuulijan puheluun, käydä vessassa, katsoa tuoreimmat uutiset – ja somettaa. Kaikki pitää tehdä yhtä aikaa ja juoksemalla.

Iltalehti uutisoi somekeskustelun pohjalta "rajusta kritiikistä" jo kaksi viikkoa ennen kuin Me Naiset Radio aloitti. "Kuulematta paska" on reilua kritiikkiä kilpailijalta.

Näin se vaan menee, ja jos ihan rehellisiä ollaan, pureskelin sitä nimeä itsekin jonkin aikaa. Nimi rajaa kohdeyleisön hyvin tarkasti, mutta sellaista se on nykyään. Olen tosin saanut monelta mieheltä sellaista palautetta, että saako kuunnella.

Kritiikin mukaan Me Naiset Radio luo stereotyyppistä kuvaa naisista. Vastaat kriitikoille, että "laittaa vaan stereot kiinni, jos meno ei miellytä".

Juuri näin. Ei tarvitse kuunnella, jos ohjelma ei miellytä, mutta aina kannattaa kokeilla.

Entisessä työpaikassasi Radio Rockilla sait hyvin vihamielistä palautetta miehiltä. Nyt samantasoista lokaa tulee naisilta.

Radio Rockilla sain miehiltä ala-arvoista palautetta. Olisi pitänyt olla hiljaa, koska olen nainen. Onneksi palaute parani vuosien mittaan. Me Naisten aikana en ole saanut lainkaan negatiivista palautetta – en miehiltä enkä naisilta.

Aamuradion juontaminen ei ole ihan normaalin ihmisen hommaa.

Leipurin mielestä aamuradiolaiset saavat nukkua ihan pitkään, kun heräävät vasta neljältä yöllä. Minä pidin

siitä työstä. Niissä aamuissa on jotain maagista, mutta en väitäkään olevani normaali.

Ihmettelet itsekkin, miten innostuneesti jaksat juontaa sisään bonjovit ja muut puhkisoitetut hitit.

Onko sinulla kaikki hyvin, jos Bon Jovi on mielestäsi puhkikulunut? Bon Jovi ei koskaan kulu puhki!

Aloitit urasi Nelosen tv-uutisissa. Oli masentavaa kertoa jatkuvasti huonoja uutisia, joten päätit tehdä jotain, josta tulee parempi mieli.

Olen kiitollinen uutistytön opeista, mutta myös siitä, että siirryin pois uutismaailmasta. Se työ oli todella hektistä, stressaavaa ja paineistettua, hyvin erilaista kuin mitä nyt teen.

Juonnat televisio-ohjelmaa Lapsi tuntemattoman kanssa. Se on paras ohjelmaidea ikinä.

Kyllä. Ohjelma käsittelee sitä, kuinka moni ihminen haluaa lapsen, mutta parisuhde puuttuu. On hienoa, että ohjelman ansiosta tabuaiheesta voidaan puhua julkisesti. **Toimittajana saat kätevästi näkyvyyttä sometilillesi ja laukkumallistollesi.**

Vai saanko sometilin ansiosta toimittajantyölleni näkyvyyttä? Radio, some, blogi ja laukkumallisto muodostavat kokonaisuuden, joka luo suhdetta yleisöön. Ne kaikki ovat osa tätä työtä nykyisin. Tietenkään en sotke radiotyötä laukkumallistoon.

Kirjoitat blogissasi viineistä. Et ole aikoihin käynyt Alkossa, koska saat niin paljon lahjaviinejä.

Väite on valitettavasti väärä – vink vink Alkon väki! **Kulttuurin tukeminen on kiva ajatus, mutta miksi käyttää omaa rahaa, jos sisään pääsee kutsuttunakin.**

Yleensä jätän kutsutalaisuudet väliin ja menen katsomaan taide-elämyksiä myöhemmin itsekseni. Siten saan olla rauhassa ja nauttia oikeasti taiteesta.

Osaat puhua bulgariaa. Aiot joskus tehdä bulgariankielistä nettiradiolähetystä.

En puhu niin hyvin, että voisin toimia toimittajana, mutta haluaisin viettää siellä paljon aikaa, koska Bulgaria on niin paljon muutakin kuin Sunny Beach. ●

Näin Journalistiliitto toimii

Satavuotiaalla Journalistiliitolla on toimisto Helsingin Hakaniemessä, mutta jäseniä ympäri maan. Mitä tekevät liiton toimitusosastot, paikallisyhdistykset, valtuusto, hallitus ja toimisto?

Nina Erho, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

JOURNALISTILIITON JÄSENET

noin 14 000 jäsentä

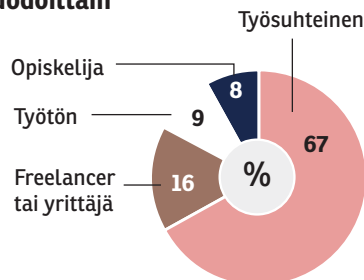
- Liiton jäseneksi voivat liittyä ammattimaisesti lehdissä, radiossa, televisiossa, kustannusallalla ja viestinnän tehtävissä työskentelevät sekä alan opiskelijat.
- Jäsenissä on sekä työsuhteisia että freelancereita.
- Myös alan eläkeläiset voivat kuulua liittoon.
- Journalistiset esihenkilöt voivat kuulua liittoon, jos he eivät ensisijaisesti edusta työnantajaa tai tee hallinnollisia töitä.
- Liiton jäsenyys perustuu ammattiin, ei esimerkiksi koulutukseen.

Noin

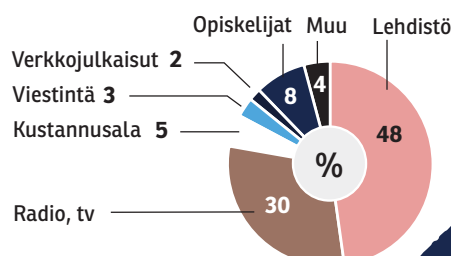
60%

Journalistiliiton jäsenistä on naisia.

Journalistiliiton työikäiset jäsenet työmuodoittain*

Journalistiliiton työikäiset jäsenet aloittain*

JÄSENYHDISTYKSET, 17 KPL

- Jokainen Journalistiliittoon kuuluva kuuluu myös johonkin jäsenyhdistykseen.
- Journalistiliiton jäsen valitsee yhdistyksensä joko asuinpaikan, työntekomuodon tai työpaikan perusteella. Alueellinen yhdistys on esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan Sanomalehtimiehet, työntekomuotoon perustuva yhdistys Suomen freelance-journalistit ja työpaikkaan perustuva yhdistys Radio- ja televisiotoimittajien liitto.
- Yhdistykset valvovat jäsentensä etuja, kouluttavat jäseniä ja tarjoavat mahdollisuuden viettää aikaa kollegojen kanssa.
- Yhdistyksistä viisi toista on paikallisia ja kaksi valtakunnallisia.
- Liitto suosittelee liittymistä samaan yhdistykseen kuin työpaikan muutkin jäsenet.
- Jokaisella yhdistyksellä on puheenjohtaja, sihteeri ja hallitus.
- Isoimmilla yhdistyksillä, kuten Helsingin Seudun Journalisteilla, Radio- ja televisiotoimittajien liitolla ja Suomen freelance-journalisteilla on myös palkattu toiminnanjohtaja. Osalla yhdistyksistä on asiainhoitaja.
- Osa liiton jäsenmaksuista tilitetään yhdistyksille ja osastoille.

"Yksi osastojen ja yhdistysten tärkeimpiä tehtäviä on ylläpitää liittoyhteisöä paikallisesti."
– Journalistiliiton palvelujohtaja Simon Huldén

TOIMITUSOSASTOT, 120 KPL

- Toimitusosastot ovat työpaikka- tai yrityskohtaisia osastoja, pientoimitusten journalisteja kokoavia alueosastoja tai konsernikohtaisia osastoja.
- Osastot ovat paikallisen edunvalvonnan ydin. Ne voivat pyrkiä vaikuttamaan työpaikkansa työehtoihin, työskentelyolosuhteisiin ja esimerkiksi täydennyskoulutukseen. Ne myös tukevat pääluottamushenkilöä tämän tehtävissä.
- Työsuhteiset jäsenet kuuluvat pääsääntöisesti oman työpaikkansa toimitusosastoon.
- Lehdistön freelancerit kuuluvat pääsääntöisesti johonkin Suomen freelance-journalistien osastoista ja sähköisen puolen freelancerit Radio- ja televisiotoimittajien liiton freelance-ammattiosastoon FAO:on.
- Liitolla on pää-, osasto- ja alueluottamushenkilöitä yhteensä 145.
- Suurimmat osastot ovat Radio- ja televisiotoimittajien liitossa. Lehdistössä suurimpia ovat tavallisesti pieniä toimituksia kokoavat osastot. Yrityskohtaisista toimitusosastoista suurin on Sanomien toimitusosasto.
- Osastot järjestävät jäsentilaisuuksia, koulutusta ja virkistystilaisuuksia.
- Osastot toimivat kiinteässä yhteydessä omaan jäsenyhdistykseensä.

JÄSENTÄ**

JOURNALISTILIITON VALTAKUNNALLISET YHDISTYKSET

- Suomen freelance-journalistit SFJ 1 428
- Radio- ja televisiotoimittajien liitto RTTL 4 462

JOURNALISTILIITON PAIKALLISYHDISTYKSET

Pohjois-Suomen Journalistit 509

Savo-Kainuun Journalistit 248

Pohjois-Karjalan journalistiyhdistys 167

Itä-Suomen Sanomalehtimiesyhdistys 209

Kymenlaakson Journalistit 128

Keski-Suomen Journalistit 312

Pirkanmaan Journalistit 663

Hämeen-Uudenmaan Journalistit 179

Etelä-Suomen Sanomalehtimiesyhdistys 142

Helsingin Seudun Journalistit 4 301

Turun Journalistiyhdistys 492

Etelä-Pohjanmaan Sanomalehtimiehet 364

Satakunnan Journalistit 166

Pirkanmaan Journalistit 663

Etelä-Pohjanmaan Sanomalehtimiehet 364

Ålands Journalister 45

VALTUUSTO

- 79 jäsentä
- puheenjohtaja Tapio Räihä, RTTL
- varapuheenjohtajat Ilja Ojala, HSJ (I) ja Sini Silvén, TJY (II)
- Valtuusto koostuu jäsenyhdistysten valitsemista valtuutetuista. Se on liiton ylin päättävä elin.
- Yhdistyksillä on valtuutettuja ja varavaltuutettuja suhteessa niiden jäsenmäärään, jokaisella kuitenkin vähintään yksi. Valtuusto kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa. Ylimääräisiä kokouksia pidetään lähinnä työehtosopimusneuvotteluihin liittyen.
- Valtuusto hyväksyy syksyllä liiton seuraavan vuoden toiminta- ja taloussuunnitelman sekä vahvistaa jäsenmaksun. Keväällä se hyväksyy edellisen vuoden toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen sekä käy lähetekeskustelun seuraavan vuoden toiminnan ja talouden suunnittelua varten.
- Valtuusto valitaan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Se valitsee liitolle puheenjohtajan ja hallituksen.

HALLITUS

- puheenjohtaja Hanne Aho, HSJ
- varapuheenjohtajat Anu Kähkönen, RTTL (I) ja Hanna-Kaisa Hämäläinen, SFJ (II)
- kymmenen jäsentä
- Hallitus esittelee asiat valtuustolle. Se vastaa liiton asioiden valmistelusta ja toimeenpanosta apunaan liiton toimiston henkilökunta. Hallituksen puheenjohtaja on täysipäiväinen, muut hoitavat tehtävää omien töidensä ohella.
- Hallitus kokoontuu lomakaudet pois lukien noin joka kolmas viikko.
- Sen kokouksiin osallistuvat myös valtuuston puheenjohtaja ja kaksi varapuheenjohtajaa.

Kuva: Heli Saarela

LIITON TOIMISTO

- puheenjohtaja Hanne Aho
- johdon assistentti Kira Närhi

Edunvalvonta

- edunvalvontajohtaja Petri Savolainen
- juristit Tuomas Aalto, Hannu Hallamaa, Mari Marttila, Sanna Nikula ja Tytti Oras, kansainvälinen asiamies Juha Rekola

Talous ja hallinto

- talous- ja hallintojohtaja Helena Visti
- talousassistentti Annamari Schildt, toimistoassistentti Mari Metsikkö

Jäsenpalvelut

- palvelujohtaja Simon Huldén
- jäsenasiain hoitajat Arja Katila ja Sara Väinölä, koulutuspäällikkö Nina Porra, koulutusassistentti Päivi Isoniemi, opiskelijalähettiläs Laura Forsén

Journalisti ja viestintä

- päätoimittaja Maria Pettersson
- toimitussihteeri Manu Marttinen, AD Heli Saarela, toimittajat Nina Erho ja Marja Honkonen, tiedottaja Mika Heijari

- Liiton toimisto muun muassa palvelee jäseniä jäsenasioissa, neuvoo työehtoihin liittyvissä kysymyksissä, järjestää koulutuksia ja toimittaa Journalisti-lehden.

VALIOKUNNAT

- Valiokunnat auttavat hallitusta liiton asioiden valmistelussa. Niihin kuuluu jäseniä eri jäsenyhdistyksistä.
- Valiokuntia ovat koulutusvaliokunta, kansainvälinen valiokunta, Journalistin toimitusneuvosto, talousvaliokunta, työelämävaliokunta, järjestövaliokunta, opiskelijayhteistyöryhmä, tekijänoikeusvaliokunta ja free-neuvottelukunta.

Journalistiliitto perustettiin sata vuotta sitten nimellä Suomen Sanomalehti-miesten Liitto. Liiton tehtäviksi tulivat silloin toimittajien taloudellisten etujen turvaaminen, toimittajan ammatin arvostuksen kohottaminen sekä ammattitaidon parantaminen.

"Liiton rakenne on jäseniä varten. Se on luotu jäsenten omasta aloitteesta ja jäsenten hyväksi, mutta se vaatii välillä myös päivittämistä."
– Journalistiliiton palvelujohtaja Simon Huldén

Liiton rakenne kehittyä

Journalistiliitossa on käynnissä tulevaisuustyö. Yksi sen tavoitteista on kehittää yhdistys- ja järjestörakennetta niin, että jäsenpalvelut jakaantuisivat entistä tasapuolisemmin koko jäsenistölle. "Pandemia-aikana tapahtunut digiloikka edesauttaa pyrkimystä vahvasti", sanoo liiton palvelujohtaja Simon Huldén.

Suomen Journalistiliitto

- toimii valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.
- pyrkii parantamaan jäsentensä taloudellista ja ammatillista asemaa sekä työskentelyolosuhteita riippumatta työnteon muodosta.
- painottuu kollektiiviseen sopimus-toimintaan eli työehtosopimustoimintaan.
- puolustaa journalismia ja sen eettisiä sääntöjä, edistää sananvapautta ja pyrkii turvaamaan median monipuolisuuden.
- tarjoaa jäsenilleen esimerkiksi lakimiespalveluita, koulutusta ja ammattilehti Journalistin.

*Luvuissa eivät ole mukana eläkeläiset, joita on liiton jäsenenä noin 4 000. Liiton jäsenrekisterin tiedot perustuvat jäsenten omaan ilmoitukseen.

* ja ** Luvut ovat maaliskuulta 2021.

Merja Ylä-Anttila pitää Yle-lain uudistusta tarpeettomana, mutta välttelee kommentoimasta sitä julkisesti. Sen sijaan hän vaikuttaa lakiin siellä, missä on elementissään – kulissien takana. ➡

Manu Marttinen, teksti • Aapo Huhta, kuvat

Tästä varoitettiin ennen haastattelua. "Hän osaa olla todella hurmaava." "Hän osaa puhua asiasta riippumatta niin sujuvasti, että hänet on pakko keskeyttää välillä." "Hän on hyvä esiintyjä. Ole tarkkana, että hän oikeasti vastaa siihen, mitä kysyt."

Näin sanovat **Merja Ylä-Anttilaa** tuntavat ihmiset. Varoituksista huolimatta Ylen toimitusjohtajan haastatteleminen on vähän yllättävää.

Kysymyksestä riippumatta puhetta tulee tasaiseen tahtiin asiasta ja sen ympäriltä kuin poliitikolta konsanaan.

Lämmittelykysymys Ylellä viihtymisestä tuottaa rönsyilevän vastauksen.

"Olen viihtynyt. Ajattelin, että tiedän Ylestä jopa vähän, kun minun mieheni on ollut täällä töissä. — Onnellinen olin toki Maikkarillakin. — Täällä on niin hyvä meininki ja draivi. Tämä on kansallinen instituutio. — Tämä edelläkävijyys digitaaliseen maailmaan siirtymisessä. — Yle on kuin kirjastolaitos tai päiväkotia. Se on kaikille yhteinen ja kaikille oma."

Ylä-Anttilan kanssa on todella mukava jutella, mutta hänen pitkistä vastauksistaan on vaikea löytää tiukkoja mediapoliittisia näkemyksiä tai vastustajia herkullisesti kritisoivia suoria sitaatteja.

Puhe on diplomaattista ja vähän ympäröityä. Diplomaattialla pärjää julkisuudessa, mutta vielä paremmin se toimii kulisissa.

Ja siellä, kulisissa, Ylä-Anttila on elementissään.

MERJA YLÄ-ANTTILA, 60, on toiminut Ylen toimitusjohtajana syyskuusta 2018 alkaen. Hän tuli tehtävään MTV:ltä, jossa hän työskenteli 34 vuotta, viimeiset 17 vuotta vastaavana päätoimittajana. Ylä-Anttila toimi kolme vuotta myös MTV:n sisälöntuotantoyhtiö Mediahubin toimitusjohtajana.

Kahden ja puolen vuoden työrupeaman aikana Ylä-Anttila on ehtinyt jättää kädenjälkensä Ylen uuteen strategiaan ja uudistaa Ylen organisaation.

Ensioikeeseen Ylä-Anttila pyrki tutustumaan noin 3000 uuteen alaiseensa. Kolmen kysymyksen sähköpostikysely tuotti noin 1200 vastausta ja 300 arkkia iltalukemista. Vastausten perusteella hän huomasi ryhtyneensä hyvin innostuneen ja töihinsä sitoutuneen porukan pomoksi.

Ylä-Anttila kutsui uusia alaisia kahveille tusinan kokouksissa porukoissa. Hän ehti kahvitella noin neljänsadan yleläisen kanssa, kunnes korona keskeytti "Merjan aamukahvit".

"Merjan nuorisoryhmään" hän on kutsunut kaikista Ylen yksiköistä muutaman alle 40-vuotiaan työntekijän kerätäkseen tietoa nuoremman polven Yle-ajatuksista.

Ylä-Anttila on pitänyt selvästi edeltäjänsä **Lauri Kivistä** enemmän infotilaisuuksia henkilöstölle. Tämän jutun taustahaastattelut kiittelevät häntä siitä vuolaasti.

Kiitoksia sateli myös jäätelöistä, jotka Ylä-Anttila järjesti kaikille työntekijöille palkkioksi raskaan korona-keuhkokuumeen ponnisteluista. Ele vähän huvitti yleläisiä, mutta työväki ymmärsi, että 3000 työntekijän palkitseminen arvokkaamalla eleellä saattaisi olla pienen Yle-kohun aihe.

Yleläisten palkitsemista seurataan nimittäin muissa tiedotusvälineissä tarkasti.

Maaliskuun lopulla pieneksi kohuksi nousi Ylä-Anttilan tulospalkkio. *Talouselämä* uutisoi, että hänelle maksettiin 320000 euron vuosipalkan päälle 40500 euron palkkio. Sen perusteena olivat Ylä-Anttilan saavutukset vuonna 2019.

"Vuosi 2019 oli yksi Ylen parhaista vuosista ikinä. Henkilöstön tyytyväisyys parani merkittävästi ja saavutimme myös muut tavoitteet, jotka liittyivät digitaalisten sisältöjen tavoitavuuteen. Nämä kaikki menivät hyvin eteenpäin ja niistä se kokonaisuus muodostui," Ylä-Anttila sanoo.

Ylä-Anttila ei halua arvioida asian uutisointia tai kommentoida palkkioasiaa tarkemmin. Hän muistuttaa, että palkasta ja palkkioista päättää Ylen hallitus, että hänen työsuhde-etunsa ovat samat kuin edeltäjällään ja että ne ovat myös linjassa valtio-omisteisten osakeyhtiöiden palkitsemiskäytäntöjen kanssa.

YLELLÄ YLÄ-ANTTILA on ollut toimelias, mutta ulospäin hänen Yle-aikansa on toisinaan näyttänyt siltä, kuin hän olisi kadonnut julkisesta keskustelusta tai ainakin jättäytynyt taustalle.

Erityisen oudolta hänen vähäinen osallistumisensa julkiseen keskusteluun näytti silloin, kun uusi Yle-laki nousi puheenaiheeksi kesällä 2020. Silloin hallituksen esitys eteni lausuntokierrokselle.

Ehdotuksen mukaan Yle saisi julkaista tekstisisältöjä vain, jos niihin liittyy ääntä tai liikkuvaa kuvaa. Taustalla on media-alan yritysten etujärjestön Medialiiton vuonna 2017 tekemä kantelu Euroopan komissiolle.

Hiljaisuutta ihmettelivät niin yleläiset kuin somekeskustelijat. Moni kaipasi Yle-pomolta jyrkempää kannanottoa lakiin, joka asettaisi Ylen journalismille omituisia rajoituksia, mutta ei kuitenkaan todistettavasti parantaisi kaupallisen median toimintaedellytyksiä.

Kynäsimpien arvioiden mukaan uusi laki ei vaikuta juuri mihinkään.

Ylä-Anttila kertoo kommentoineensa Yle-lakia kesällä 2020, mutta on ollut helmikuusta *A-studio*-keskustelua lukuunottamatta viime aikoina melko vaitonainen. Pian alkavan eduskuntakäsittelyn takia lain kommentointi ei hänen mielestään ole suotavaa.

"On korrektaa toimia näin, eikä olla koko ajan suuna päässä sitä kommentoimassa."

Journalistin haastattelussa Ylä-Anttila sanoo, että hän on ollut vaitonainen myös siksi, ettei viime aikoina kukaan ole kysynyt hänen mielipidettään.

Eikö kukaan ole oikeasti kysynyt sinulta mielipidettä Yle-lakiin?

"Tarkoitan sitä, että Yle ei ole hirveästi halunnut sitä. Olemme olleet hyvin pidättyväisiä, ettei tule sellainen tunne, että käytämme areenoitamme hyväksemme. Jälkikäteen voi arvioida, että miten asian käsittely meni journalismin näkökulmasta. Totta kai olen keskustellut ja keskustelen kaikkien kanssa, jotka ovat kiinnostuneita. Mutta en voi mennä [haastatteluun], jos minua ei kysytä", Ylä-Anttila sanoo.

Esimerkiksi *Journalisti* pyysi Ylä-Anttilalta Yle-lakia käsittelevään uutisjuttuun kommenttia elokuussa 2020, mutta hän

En näe edessämme sellaista mediaa, jossa kuvaa, ääntä ja tekstiä voitaisiin erottaa, kuten nyt ehdotetaan.

Merja Ylä-Anttila, Yleisradion toimitusjohtaja

kieltäytyi sihteerinsä välityksellä haastattelusta.

Nyt Ylä-Anttila kommentoi lakiehdotusta diplomaattisesti – kuinkas muuten.

”No. Kaikella rakkaudella alalla olevia kollegoitani kohtaan, näen ehdotuksen olevan menneestä maailmasta. En näe edessämme sellaista mediaa, jossa kuvaa, ääntä ja tekstiä voitaisiin erottaa, kuten nyt ehdotetaan.”

Vastaus jatkuu monopolvisenä ja rönsyilevänä, mutta jos sen kiteyttää vähemmän diplomaattiseksi, Ylä-Anttila pitää lakimuutosta tarpeettomana. Hän ei usko, että jyrkätään kommentit olisivat vaikuttaneet prosessiin.

”En päälläni seistenkään olisi voinut estää asiaa etenemästä. Koitamme nyt vaikuttaa siihen, millainen laista tulee, ja että Yle pystyy jatkossakin hoitamaan lainmukaiset tehtävänsä.”

Ylä-Anttila toivoo, että asiassa saataisiin nopeasti kansallinen sopimus, jonka kanssa osapuolet voivat elää.

KULISSEISSA YLÄ-ANTTILA ON OLLUT AKTIIVISEMPI. *Iltalehti* uutisoi maaliskuussa, että Ylä-Anttila keskusteli pariin otteeseen Yle-lain sisällöstä suoraan liikenne- ja viestintäministeri **Timo Harakan** (sd.) kanssa.

Ylä-Anttila vierastaa tosin sanaa ”kulissi”. Hän ei halua tавata ihmisiä ”samettiverhojen takana” tai järjestää työtapamisia kotonaan, vaan kertoo tapaavansa ihmisiä aina avoimesti.

”Minusta on hyvä, että lobbaamisen läpinäkyvyys lisääntyy, eikä tapaamisiin liity mitään salakähmäistä. Jos istumme kahvilla ja joku näkee, niin siinä ei ole mitään ihmeellistä.”

Ylä-Anttila ei siis erityisesti pyri salaamaan yksityisiä tapaamisiaan vallanpitäjien kanssa. Se ei tarkoita, että tapaamisten sisältö olisi julkista.

Kaupallisen median tuskaa Maikkarilla vuosia seuranneena Ylä-Anttila ymmärtää vastapuolen näkemykset, mutta ei usko, että lakimuutos parantaisi kaupallisen median taloudellista tilannetta.

Yleltä muutos edellyttää sopeutumista, mutta ei tuo kovin suurta muutosta käytännön työhön. Ratkaisun kanssa voidaan elää, Ylä-Anttila sanoo.

”Meillä pitää olla selvät sävelet, että mitä saa ja mitä ei saa julkaista. Tärkeintä on, ettei aluetoimittajien tarvitse sitä it-

sekseen arpoa. Se, mitä saa julkaista, pitää olla kristallinkirkasta kaikille toimittajille.”

Yle-lain uudistus on parhaillaan eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnan käsittelyssä. Eduskunnan täysistuntokäsittelyn päivämäärä ei ole vielä tiedossa.

YLE-LAIN UUDISTUKSEN ei ole tarkoitus vaikuttaa yhtiön rahoitukseen. Ylen rahoitus on silti vaalikaudesta toiseen toistuva puheenaihe ja kolumnistien kestopuosit. Ylä-Anttila sanoo, että hän on ollut aina vahvan Ylen kannattaja – myös Maikkari-vuosinaan.

”Minun perusajatteluni on pysynyt samana, mikä on peruja **Pekka Karhuvaaralta** (MTV:n entinen toimittaja ja toimitusjohtaja). Yle ja Maikkari ovat olleet rinnakkain vuosikymmeniä, ja ne tarvitsevat toisiansa ja rinnakkaiseloa.”

Viime aikoina rahoitusaihetta on pitänyt esillä erityisesti perussuomalainen puolue. Viesti on tuttu: Ylen rahoitusta täytyy pienentää.

Esimerkiksi Ylen hallintoneuvoston jäsenen, kansanedustaja **Olli Immosen** verkkosivuilla lukee näin:

”Suomessa olisi selvitettävä ja harkittava niin sanotusta Yle-verosta luopumista ja Yleisradion lähetysten siirtämistä maksu-tv-kortin taakse.”

Vaihtoehtobudjetissaan perussuomalainen puolue ehdottaa, että Ylen rahoituksesta leikattaisiin 100 miljoonaa euroa.

Ylä-Anttila ei perussuomalaisten Yle-linjauksista hätkähdä.

”Rahoituksesta ei päättä Ylen toimitusjohtaja eikä Suomen hallitus, vaan eduskunta. Haluan mielelläni olla siinä keskustelussa mukana ja tuoda keskusteluun Ylen näkökantoja. Näin demokratiassa toimitaan. Perussuomalaisilta saan muuten todella paljon kiitosta, että Yle Areena on mahtava”, Ylä-Anttila sanoo.

Ylä-Anttilan mukaan perussuomalaisten julkisuudessa esittämää kritiikkiä ei hallintoneuvoston kokouksissa kuulla. Siellä vuoropuhelu toimii Ylä-Anttilan mukaan hyvin.

”En tunnista sieltä tämmöistä keskustelua. Kaikki ovat siellä yksimielisesti hyväksyneet meidän strategiamme. Näen, että meidän keskusteluyhteytemme [hallintoneuvostossa] on erittäin hyvä.”

Ylä-Anttila on sitä paitsi laskenut, että edes kaikkien Ylen uutis- ja ajankohtaistoimituksen toimittajien irtisanominen ja kansainvälisen ohjelmiston tilausten lopettaminen ei riittäisi kattamaan säästöjä, joista perussuomalaiset haaveilevat.

”Moni ei tule ajatelleeksi sitä, että tuhat toimittajaa maksaa 70 miljoonaa euroa. Koko kansainvälinen ohjelmisto vanhat elokuvat ja uuden vuoden konsertti mukaan lukien maksavat 12–13 miljoonaa. Näillä kahdellakaan toimella emme pääsisi siihen sadan miljoonan euron säästöön, jota julkisuudessa on esitetty.”

Ylä-Anttila on poliitikkojen Yle-ajatusten sijaan enemmän huolissaan media-alan sisäisestä riitelmästä. Yle-laista käyty keskustelu on nostanut pintaan kaupallisen median ja Ylen välisen juovan. Ylä-Anttila toivoo, että media-ala tekisi enemmän yhteistyötä, jotta ”saadaan pidettyä tämä kansa samassa veneessä”.

Hän muistuttaa, että jos Yle ei tee pienelle yleisölle suunnattuja sisältöjä, ne jäävät tekemättä kokonaan.

Merja Ylä-Anttila tuli Ylen toimitusjohtajaksi vuonna 2018. Hän on sen jälkeen ehtinyt uudistaa Ylen organisaation, jättää kädenjälkensä Ylen strategiaan ja tutustua hieman uusiin kollegoihinsa kahvittelemalla noin neljänsadan yläläisen kanssa.

Alan sisäinen riitely heikentää sekä Ylen että kaupallisen median asemaa.

"Toivoisin, että näistä poteroista voitaisiin tulla pois. Jos kaupallinen media tai Yleisradio heikkenevät, voittajia ovat kansainväliset mediajätit ja häviäjiä meidän kulttuurimme ja kielialueemme."

YLESTÄ PUHUMINEN on Ylä-Anttilalle selvästi mieluisaa. Sen sijaan Maikkari-vuosien muistelu on vaikeampaa.

"Ei kai tämä mikään Maikkarin perintö -haastattelu ole", hän sanoo muutaman MTV-aiheisen kysymyksen jälkeen.

Ylä-Anttila tuli MTV:n uutisiin kesätoimittajaksi vuonna 1984 ja kasvoi toimittajana samaan tahtiin kanavan tahdissa. Vuonna 2001 hänet nimitettiin uutisten pomoksi.

"Olin 17 vuotta vastaava päätoimittaja. Aluksi oli hyviä vuosia, mutta sitten tuli tämä median murros ja mainosmarkkinan muuntuminen hyvin toisenlaiseksi. Kyllähän siinä tuli sellaisia haavoja, jotka olisi voinut jäädä kokematta."

MTV:n ja Ylä-Anttilan vaikeat vuodet alkoivat syksyllä 2012. Kanava alkoi tehdä valtavia tappioita. Käynnistyi yt-neuvotteluiden, omistajavaihdosten, ulkoistamisten, vuokratyövo-

man käytön ja oikeudenkäyntien täyttämä ajanjakso, jota väääräleuat kuvaavat termillä "työelämän koe-eläinpuisto". Tuotantotekniikan MTV oli ulkoistanut jo aiemmin, vuonna 2012 vuorossa olivat av-kääntäjät.

MTV kokeili kaikkia kuviteltavissa olevia työsuhteiden muotoja. Ammattiyhdistyspiireissä lentäväksi lauseeksi jäi sutkautus:

"Jos jotain uutta kokeillaan työmarkkinoilla, sitä on kokeiltu jo Maikkarilla."

Vaikeat vuodet johtivat myös useiden kymmenien työntekijöiden osin laittomiin irtisanomisiin. Journalistiliitto vei kuusi tapausta oikeuteen. MTV ja sen uutistuotantoyhtiö Mediahub Helsinki hävisivät eri oikeusasteissa ne kaikki. Viimeisin tuomio annettiin syksyllä 2020.

Ylä-Anttila ei halua tarkemmin arvioida, miksi MTV hävisi oikeustapaukset.

"Sitä on vaikea sanoa. Työntekijällä on näissä vahva suoja ja se on minun mielestäni ihan ok. Ne menevät miten menevät. Niiden kanssa on vain ellettävä."

Kitkerimmät yt-neuvottelut käytiin vuonna 2015 – jo kolmannet neljän vuoden sisällä. Silloin joka neljäs maikkarilai-

nen sai lähteä. Toimittajat siirrettiin vasta perustetun Mediahubin palvelukseen tuottamaan uutisia alihankintana.

Eniten näree herätti Ylä-Anttilan hyvän ystävän **Tapio Nurmisen** omistaman Nouhau-yhtiön ja Maikkarin välinen alihankintajärjestely, joka kasvatti Nouhaun liikevaihtoa ja voittoja samaan aikaan kun Maikkari teki valtavia tappioita. *Journalisti* kirjoitti yhteistyöstä maaliskuussa 2016.

Ylä-Anttila puolustaa vaikeiden vuosien aikana tekemiään ratkaisuja muistuttamalla, että ne tehtiin ”veitsi kurkulla”. Omistaja vaati miljoonien säästöjä, ja niiden toteuttaminen oli Ylä-Anttilan tehtävä.

Uutisten lopettaminen oli vuonna 2015 lähempänä kuin julkisuudessa on kerrottu, mutta Ylä-Anttila piti niistä kiinni viimeiseen asti.

”Silloisen uutistoiminnan johtoryhmälle oli tärkeää vain se, että saimme säilytettyä uutiset. Mutta meidän oli tehtävä aika isot säästöt. Se oli pakkorako suoraan sanottuna. Totta kai asiat olisivat voineet mennä himpun verran paremmin, ilman rajuja irtisanomisia, mutta uutiset ovat edelleen olemassa ja voivat hyvin. Niiden jatkumisen me halusimme taata. Tärkeää oli myös saada pää auki kaupallisen median tukiratkaisuille. Silloin syntyi uutistuki MTV:n uutisille ja STT:lle,” Ylä-Anttila sanoo.

Nyt kaikki Ylä-Anttilan ja silloisen johtoryhmän kokeilut on lopetettu. Toimittajat ovat taas työsuhteisina MTV Oy:n palveluksessa. Kanava on edelleen raskaasti tappiollinen, mutta uutisten asema yhtiön sisäisessä hierarkiassa on parempi kuin Ylä-Anttilan aikana.

Maikkarin vuosilta Ylä-Anttila sai kovan ulkoistajan maineen. Siksi yleläiset säikähtivät, kun Ylä-Anttilan nimityksestä uutisoitiin. Ylessä pelättiin, että Ylä-Anttila aloittaa vastaavanlaisen pilkkomisoperaation kuin Maikkarilla.

Näin ei kuitenkaan ole käynyt eikä sellaista suunnitelmaa kuulemma ole Ylä-Anttilan pöydällä.

”Me etenemme edelleen sillä [Satosen työryhmän] suunnitelmalla, josta silloin 2016 sovittiin, eikä nyt ole mitään muita suunnitelmia. En näe tällaisia palasia, joita meidän täytyisi ulkoistamalla ulkoistaa”, Ylä-Anttila sanoo.

Hän viittaa kansanedustaja **Arto Satosen** (kok.) parlamentaarisen työryhmän suunnitelmaan, jonka mukaisesti Ylen rahoitus pidetään valtiontalouden kehysten ulkopuolella, rahoitustaso lukitaan seitsemäksi vuodeksi ja Yle ostaa 30 prosenttia aiempaa enemmän sisältöjä itsenäisiltä tuotantoyhtiöiltä vuoteen 2022 mennessä.

SUKUPUOLTEN TASA-ARVO on Ylä-Anttilalle tärkeä asia. Hän oli media-alan uranuurtajia noustessaan ensimmäisenä naisena MTV:n uutisten vastaavaksi päätoimittajaksi. Ylen johdossa ennen Ylä-Anttilaa on ollut vain yksi nainen, **Hella Wuolijoki** vuosina 1945–1949.

Ylä-Anttila haluaa olla esikuva muille naisille ja kannustaa naisia etenemään urallaan. Hänen oman uransa tärkeimmät edistäjät ovat olleet miehiä, koska 1980-luvulla MTV:llä ei vielä ollut naisia johtotehtävissä ja media-alalla naispomot olivat muutenkin harvassa.

”Nostaisin esiin kaksi tosi vahvaa tekijää: Pekka Karhuvaa-
ran ja **Tauno Äijälän**. Pekka oli johtajana todella hyvä ja pidetty, hänellä oli hyvä arvomaailma ja johtamistyyli. Tanelle taas saatoin soittaa vaikeina aikoina ja purkaa sydäntä. Hän sanoi aina, että vihellä vaan niin ratsuväki saapuu apuun.”

Naisista Ylä-Anttila nostaa esiin kesätyöpaikkansa **Hämeen Sanomien** entisen päätoimittajan **Terttu Häkkisen** ja Mediahubin hallituksen puheenjohtajan **Åsa Tillbergin**. Mentorina Ylä-Anttilalle on toiminut kirjankustannuspuolella vaikuttanut **Leena Majander**.

Ylen uutisten vastaava päätoimittaja **Jouko Jokinen** on ollut edelläkävijä sukupuolineutraalin kielenkäytön juurruttajana. Jokinen poisti aiemmin päätoimittamastaan *Aamulehdestä* mies-johdannaiset ammattinimikkeet. Yle ei ole tehnyt vastaavaa muutosta, mutta on Jokisen mukaan siirtymässä kohti sukupuolineutraaleja nimikkeitä.

Ylä-Anttila ei ole täysin vakuuttunut linjauksesta.

”Minulle eduskunnan puhemies on edelleen eduskunnan puhemies. Näen, että on tehokkaampia tapoja vaikuttaa näihin asioihin, mutta onhan se hyvä tapa saada kieli vastaamaan nykyaikaa. Esimerkiksi esimies on meilläkin esihenkilö.”

Tehokkaammista keinoista hän mainitsee naisten valitsemisen esihenkilö- ja johtotehtäviin – kunhan vain naiset uskaltavat hakea paikkoja.

”Näin he pääsevät eteenpäin ja tulevat sitten valituksi myös hallitukseen ja sitä kautta koko rakenne yhteiskunnassa muuttuu.”

Ylä-Anttila itse on tullut valituksi esimerkiksi Palvelualojen työnantajien Paltan hallituksen puheenjohtaksi ja Elinkeinoelämän keskusliiton hallitukseen ja työvaliokuntaan.

MERJA YLÄ-ANTTILA ON NOUSSUT urallaan niin ylös kuin media-alalla voi Suomessa päästä. Hän pitää vahvuuksinaan kykyään olla aina oma itsensä – ”juureva hämäläinen” – ja sitä, että pitää ihmisistä ja osaa toimia ihmisten kanssa.

”Olen aina ollut ihmisten käytettävissä. Se on minun juttuni. Olen monien, varsinkin kotiväen mielestä, vähän liiankin sosiaalinen.”

Sosiaalisuutensa ja pitkän toimittajauransa ansiosta Ylä-Anttilalla on huomattavan laajat verkostot eri puolille yhteiskuntaa. Hän ei ole pitänyt lukua kännykästään löytyvien puhelinnumeroiden määrästä, mutta Facebook-kavereita hänellä on noin 2 400, joista jokaisen hän tuntee ”jollakin tasolla henkilökohtaisesti”.

”En usko, että minulla kontakteja on sen enempää kuin muillakaan, jotka ovat olleet aktiivisesti mukana erilaisissa yhteiskunnallisissa riennoissa. Olin pitkään politiikan toimittajana ja 17 vuotta päätoimittajana, jotenkin väkisin siinä kertyy kontakteja erilaisista piireistä.”

”Suurimmaksi osaksi koen, että nautin ihmisten kanssa yhteistyöstä, enkä osaa arvottaa, mikä osa on työtä ja mikä osa on jotain muuta sosiaalista kontaktointia.” ●

Merja Ylä-Anttila, 60

• Yleisradion toimitusjohtaja 2018 –	• Tuotantoyhtiö Mediahub Helsingin toimitusjohtaja 2015 – 2018
• Elinkeinoelämän keskusliiton hallituksen jäsen 2021 –	• Hyväntekeväisyysorgansatio Naisten pankin perustajajäsen.
• Palvelualojen työnantajat PALTA ry:n hallituksen puheenjohtaja 2021 –	• Opiskellut viestintää, valtio-oppia ja poliittista historiaa Helsingin yliopistossa.
• MTV:llä vuodesta 1984. MTV:n uutis- ja ajankohtaisohjelmien vastaava päätoimittaja 2001 – 2018	• Harrastukset: lukupiiri, järjestötyö, laulaminen ja kesämökkeily.

Konkarikirjoittajien kisällikoulu haluaa paikata aivovuotoa ja tarjota journalismista innostuneen yhteisön

Nina Erho, teksti • Touko Hujanen, kuva

Toimittaja Anu Silfverberg (vas.) perusti kollegan kanssa aloitteleville toimittajille mentoriohjelman, joka alkaa syksyllä. Sandra Järvenpää ja Roosa Savo tulivat valituksi mukaan.

Eihän se ole ongelma, jos journalismin jättävät ihmiset, jotka haluavat jättää journalismin. Se on ongelma, jos journalismin jättävät ihmiset, jotka haluaisivat olla tällä alalla”, sanoo toimittaja ja journalismin opettaja **Reetta Rätty**.

Ajatus syntyi keskustelussa, jossa Rätty ja kollega **Anu Silfverberg** tuskailivat alan aivovuotoa. On aina jonkinlainen menetys, kun kokenut journalisti lähtee esimerkiksi viestinnän töihin. Sen sijaan koko alan tulevaisuutta uhkaa, että nuoret kyvyt eivät nykyoloissa välttämättä löydä lainkaan paikkaansa journalismista.

Kun Rätty ja Silfverberg aloittelivat uraansa, toimitusten konkarit opettivat luontevasti nuorempiaan. Sittemmin ovat vähentyneet sekä mentoreiden aika että vakityöpaikat. Journalismikeskustelussa innostuksen on korvannut puhe resursseista ja itsensä brändäämisestä.

Tampereen journalistiikan työelämäprofessorina Rätty kuulee työelämää jo maistaneiden opiskelijoiden pohtivan, onko heillä tulevaisuutta alalla vai pitäisikö opiskella jotain muuta. Vika ei hänestä ole journalistikoulutuksessa, jossa tunnetaan kyllä alan realiteetit.

Vika on siinä, että toimittajan uran alkutaipaleelta puuttuu ammatillista identiteettiä tukevia ja työn solmukohtia ratkovia yhteisöjä.

”Eli yhteisöjä, joissa nimenomaan journalismilla on väliä”, Anu Silfverberg sanoo.

Uusi sellainen syntyy syksyllä, kun kaksikon perustama Journalismin kisällit-mentoriohjelma alkaa. Ohjelma on tarkoitettu uransa alkuvaiheissa oleville kirjoittaville toimittajille, ja sen rahoittaa Koneen Säätiö.

JOURNALISMIN KISÄLLEIHIN valittiin maaliskuussa 15 osallistujaa 82 hakijan joukosta. Yksi heistä on Tampereen yliopistossa journalismiopintojaan viimeistelevä **Sandra Järvenpää**.

Järvenpää on työskennellyt toimituksissa, mutta aikoo jatkaa uraansa freelancerina. Hän kokee jaksavansa paremmin, kun voi itse vaikuttaa työaikoihinsa, työtahtiinsa ja aiheisiinsa.

Freelancerina Järvenpää on monesti kaivannut mentoria kysyäkseen mielipidettä juttuun liittyvistä valinnoista, joissa toimittaja käyttää paljon valtaa.

”Kuten lamaannus, myös innostus tarttuu. Haluamme olla ne, jotka sanovat, että duunillasi on väliä, ja ne, jotka tarjoavat keinoja, miten sen voi tehdä vielä paremmin.

Anu Silfverberg, toimittaja ja journalismin opettaja

”Toivon ohjelmalta tukea ajankäytön ja juttujen näkökulmien rajaamiseen etenkin isojen aiheiden, kuten ilmastokriisin, kanssa. Mentorointi on myös tärkeä tapa tuoda aloittelevat ja kokeneet toimittajat yhteen miettimään ratkaisuja, kun edessä on isoja muutostarpeita sekä alalla että yhteiskunnassa.”

Helsingin yliopistossa viestinnän opintojaan viimeistelevä **Roosa Savo** haki mukaan löytääkseen ammatillisen yhteisön. Journalismi on kiinnostanut häntä pitkään, mutta yhteisö ympärillä on suuntautunut viestintään.

Journalistisia töitä ja harjoittelupaikkoja löytyi lopulta ominkin voimin, mutta ammatillinen ilo kaipaava vahvistusta. Mediataloissa tuore journalisti tapaa vanhempia kollegoja, jotka muistelevat haikkeina ”vanhoja hyviä aikoja” ja valittelevat alan nykytilaa.

”Se tarttuu uusiin toimittajiin. Toivon ohjelmalta uskoa tulevaisuuteen ja siihen, että freelancerinakin on mahdollista tehdä merkityksellistä työtä ja löytää yhteisöjä.”

OHJELMASSA KUKIN OSALLISTUJA saa mentorin ja toteuttaa oman journalistisen hankkeen. Kahdeksan lähiopetuspäivän aikana käsitellään kirjoittamista, tutkimista, editointia sekä juttuideoiden jalostamista ja myymistä. Lisäksi paneudutaan

verkostoitumiseen, toimittajan tunnetaitoihin, etiikkaan, journalismin yhteiskunnalliseen tehtävään ja kutsumukseen.

Silfverberg ja Rätty sanovat tiedostavansa, ettei lyhyehkö koulutus rajalliselle osallistujamäärälle ole mikään vallankumous. Silti se on enemmän kuin pelkkä parku journalismin ja tekijöiden tilanteesta.

”Kuten lamaannus, myös innostus tarttuu. Haluamme olla ne, jotka sanovat, että duunillasi on väliä ja ne, jotka tarjoavat keinoja, miten sen voi tehdä vielä paremmin”, Silfverberg sanoo.

Itse he toivovat keräävänsä lisätietoa siitä, millaista tukea uraansa aloittelevat journalistit tarvitsevat. Parhaassa tapauksessa pilotista syntyy konsepti journalististen yhteisöjen luomiseen.

Koulutusta suunnitellessaan Silfverberg ja Rätty hyödyntävät kokemuksia aiemmista koulutuksistaan. Keskustelulle journalismista on oltava tarpeeksi aikaa. Vaikka koulutus on osallistujille maksuton, sen pitää olla myös mukava ja mielekäs, jotta osallistujat tekevät sen, mitä heidän siitä hyötyäkseen pitää tehdä.

Vastuupettajien lisäksi kurssilla luennoivat muun muassa **Sonja Saarikoski**, **Anu Nousiainen** ja **Salla Vuorikoski**.

Anu Silfverberg sai uransa alussa paljon oppia ja apua itseään kokeneemmilta, mutta yhden asian lisää hän olisi halunnut ymmärtää heti kätelessä.

”Nuorena toimittajana ajattelin, että koko ajan pitää ylittää itsensä ja pystyä kaikenlaiseen. Myöhemmin olen tajunnut, että paha olo joitakin juttuja tehdessä liittyi siihen, että ne eivät tuntuneet eettisesti perustelluilta. Ei olisi pitänyt ajatella, että oikeat toimittajat pystyvät tähänkin vaan keskustella aiheesta toimituksessa.”

Rätty ei nuorena pystynyt käsittämään, että olisi joskus itse alan seuraava oikea tekijä ja konkari. Hänestä tuntui, että toimituksen senioreina työskentelivät jotkut aivan erilaiset ihmiset.

Mutta nyt alalle pyrkivät jälleen uudet, nuoret tekijät. Niin elämän kuuluu mennä.

”Sen takia olisi niin nastaa, että ne, jotka haluavat onnistuisivat tulemaan alalle ja pysymään siellä. Vähitellen he pääsevät vaikuttamaan journalismiin ja löytävät oman tekemisen tapansa.” ●

Fanittamisesta on urheilutoimittajalle hyötyä, sanoo saksalaisesta jalkapallosta kirjoittava Johanna Nordling

Manu Haapalainen, teksti ● Sirpa Huhtamella, kuva

Tarkkaa seurantaan bundesliigapelaajien terveystilanteesta ja valmentajien suosimista pelitavoista. Joukkueiden vahvuuksia ja heikkouksia. Taustoituksia kulissien takaisista tapahtumista. Aukeama toisensa jälkeen jalkapalloa, jalkapalloa ja jalkapalloa.

Johanna Nordling on työskennellyt *Ilta-Sanomien* sekä *Urheilulehden* ja sen edeltäjien *Urheilusanomien* ja *IS Veikkaajan* Saksan-jalkapallokirjeenvaihtajana vuodesta 2011. Nordlingin mukaan suurin ero saksalaisen ja suomalaisen futsijournalismin välillä on määrällinen.

"Jalkapalloa tulee täällä joka tuutista."

Futiksen valta-asemaa Saksassa ei voi verrata edes jääkiekkoon Suomessa.

Vaikka ottelut voi katsoa missä päin maailmaa hyvänsä, tuloksia ja tv-lähetyksiä seuraamalla rappaasee vasta pintaa. Paikan päältä Saksasta raportointi tuottaa suurta lisäarvoa, Nordling sanoo.

"Monet suomalaiset jalkapallokirjoittajat ovat ihan hyvin perillä asioista, mutta silti huomaa Saksaa koskevista jutuista usein, että ei tuo asia aivan noin mene", Nordling sanoo.

"Tilannehan on suunnilleen sama kuin jos joku sveitsiläinen toimittaja kirjoittaisi kotimaassaan jääkiekon SM-liigasta."

USEIN SANOTAAN, ETTEI toimittaja saisi olla fani. Nordling ei allekirjoita ajatusta.

"En näe fanin ja toimittajan roolin välillä vaihtelua vaikeana. Olen saanut Borussia Dortmundin kannattajakatsomossa vuosien aikana syntyneillä kontakteillani harvinaislaatuja haastatteluja kannattajaryhmien johtohahmoilta. Jos on joukkueen kannattaja, sen asioista on todella hyvin perillä. Siitä on ainoastaan hyötyä."

Äärioikeisto on saanut sekä Suomessa että Saksassa liian vahvan aseman. Minusta näitä teemoja on vastuullista nostaa esiin.

Johanna Nordling, *Ilta-Sanomien* ja *Urheilulehden* jalkapallokirjeenvaihtaja

Kannattajaryhmät kytkeytyvät Saksassa usein fasismin ja rasismien vastaiseen toimintaan. Myös Nordling sanoo alkaneensa viime vuosina tuoda jutuissaan selvemmin esiin omaa arvomaailmaansa.

"Äärioikeisto on saanut sekä Suomessa että Saksassa liian vahvan aseman. Minusta näitä teemoja on vastuullista nostaa esiin, jos sen kerran pystyy lehdessä tekemään."

JALKAPALLOKULTTUURI ON jokaisessa seurassa omanlaistaan, Nordling sanoo.

"Seurojen identiteetit ovat kasvaneet omiin suuntiinsa vuosikymmenten aikana. Siihen liittyvät eri alueiden mentaliteetit."

Hyviä esimerkkejä ovat Ruhrin alueen Gelsenkirchenin entisen kaivoskaupungin seura Schalke 04 ja entisen Itä-Berliinin puolella majaansa pitävä vaihtoehtoväen kulttiseura Union Berlin.

"Unionilla DDR-menneisyys ja uudempi vaihtoehtokulttuuri kuuluvat seuran identiteettiin,

Schalkessa taas kaivostyöläisiltä periytyvä kulttuuri: pidetään yhtä kaikissa tilanteissa. Kaivokissahan se saattoi pelastaa henkiä, että pystyi luottaman kaveriin", Nordling sanoo.

Suomessa ei välttämättä huomaa, että oman alueen joukkue on useimmille saksalaisille jalkapalloihmisille verrattomasti tärkeämpi kuin Saksan maajoukkue.

"Maajoukkue on monille ihan samantekevä. Ydin on yhteisten kokemusten jakaminen oman seuryhteisön kanssa. Monesti menestyskin on melkein sivuseikka."

PELAAJIEN JA TAUSTAHAHMOJEN haastatteluja saa Nordlingin mukaan Saksassa helposti muihin isoihin jalkapallomaihin verrattuna. Toisin on esimerkiksi Englannissa, jossa valioliigaseurat suhtautuvat mediaan lähinnä välttämättömänä pahana.

Saksalainen seuryhteisöllisyyden ajatus näkyy siinäkin, että tiedotusvälineitä palvellaan mielellään.

"Ainoastaan isoimmat seurati eli Bayern München, Borussia Dortmund ja RB Leipzig ovat kasvaneet niin isoiksi, etteivät koe tarvitsevänsä suomalaistoimittajaa mihinkään", Nordling sanoo.

"Ulkomaisista vain BBC:n tai *Gazzetta dello Sportin* koko media saa niistä haastatteluja. Suur-seurat tykkäävät käyttää omia somekanaviaan, joiden sisältöjä ne pystyvät tietenkin kontrolloimaan. Jo seuraavaksi suurimmista eli Leverkuseniasta tai Mönchengladbachista saan kuitenkin käytännössä kenet tahansa haastatteluun."

SUURIN ERO SAKSALAISEN ja suomalaisen urheilujournalismin välillä on se, että Saksassa urheilusivut keskittyvät yhteen lajiin, Nordling sanoo.

Johanna Nordling on asunut Saksassa vuodesta 2006. Jalkapallosta suomalaisille kirjoittava toimittaja työskentelee Krefeldissä, Alankomaiden rajan tuntumassa. Hänet kuvattiin kaupungin Grotenburg-stadionilla.

Jos sanomalehdessä on kymmenen sivua urheilua, siitä kahdeksan tai yhdeksän on jalkapalloa. Jalkapallolehdissä kuten *Kickerissä* on joka numerossa juttuja jokaisesta kahden ylimmän sarjatason seurasta, ja kaikille seuroille on vakiotoimittajansa.

”Toisaalta vaikkapa jääkiekkjournalismin taso on täällä usein heikko. Pienistä lajeista kuten maastohiihdosta ei kirjoiteta juuri mitään.”

Mitä saksalaisesta jalkapallojournalismista sitten kannattaisi tuoda Suomeen? *Der Spiegelin* tapaisten laatulehtien tutkivan journalismin jutut herättävät futisasioissakin kunnioitusta, Nordling sanoo.

”*Spiegel* julkaisi vuonna 2015 tutkivan jutun siitä, miten 2006 MM-kisaisännyys todennäköisesti lahjottiin Saksalle. Se on hyvä esimerkki jutusta, jollaisia ei voi ikinä olla liikaa.”

Mielenkiintoinen ilmiö on myös *11 Freunde*, huumorin, omalaatuisten näkökulmien ja seurakulttuurien ymmärryksen kautta jalkapallokustelua rikastava aikakauslehti. Sille ei Suomesta löydy vastinetta.

”Suomi on varmaan noin omaperäiselle futisjulkaisulle liian pieni maa, mutta ehkä joku voisi inspiroitua siitä ja perustaa vaikka jääkiekkoa tai kaikkea urheilua samaan tapaan ennakkoluulottomasti käsittelevän julkaisun”, Nordling haaveilee. ●

Johanna Nordling

- Syntnyt 1979.
- Ilta-Sanomien ja Urheilulehden jalkapallokirjeenvaihtaja.
- Vuoden urheilutoimittaja 2015.
- Pelasi jalkapallon SM-sarjaa Tampereen Ilveksessä 1996–1999.

Väkivalta varjostaa ja mustasukkaisuus piinaa – miksi otsikoissa raiskaukset vain tapahtuvat, kysyy toimittaja **Sara Harju**

Sara Harju, teksti • Hanna Lahti, kuvitus

”Nainen joutui raiskauksen uhriksi”, ”Nainen raiskattiin”, ”Mies raiskasi naisen”. Saman asian voi otsikoida monella tavalla. Valinnoilla on väliä.

Seksuaalirikosuutisia yhdistää usein se, että toimitus jättää tekijän pois otsikosta.

Tekijä, joka sukupuolittuneessa ja seksuaalisessa väkivallassa on useimmiten mies, ohitetaan käyttämällä passiiviva. Välillä väkivalta tuntuu uutisoinnin perusteella olevan hallitsematon voima, jota vastaan ei voi pyristellä.

Koronavuoden aikana naisiin kohdistuva väkivalta on lisääntynyt, ja samalla rikosuutisten otsikoita on alettu lukea aiempaa kriittisemmin silmin. Esimerkiksi aktivistiyhteisö Cult Cunth nostaa Instagramissa esiin naisvihamielisiä otsikoita ja vaatii mediaa vastaamaan valinnoistaan. Yhteisöllä on yli 10000 seuraajaa – enemmän kuin monella maakuntalehdellä.

Tekijän häivyttäminen ulottuu rikosuutisista viihdeartikkeleihin. Järjetön mustasukkaisuus on piinannut **Kalle Päätaloa** (IS) ja väkivalta on varjostanut **Olavi Virran** perhe-elämää (Seura). Seura tosin muokkasi otsikkoa sen jälkeen, kun Cult Cunth oli nostanut asian esiin. Nyt se kuuluu ”Olavi Virran väkivaltaisuus varjosti hänen perhe-elämänsä”.

TOIMITUS VALITSEE PASSIIVIMUOTOISEN otsikon useimmiten tapauksissa, joissa rikoksen tekijä ei ole tiedossa, kertoo MTV:n rikostoimituksen päällikkö **Jarkko Sipilä**. Tekijä voi jäädä otsikosta pois myös silloin, kun kyse ei ole tuomiosta, vaan rikoksesta vasta epäillään. Esimerkiksi käräjäoikeuden päätöksestä tulisi kuitenkin Sipilän mukaan uutisoida niin, että tekijä tulee otsikossa esiin.

Sipilän mukaan pohdinta on otsikoissa aina tarpeen.

”Jos laitetaan otsikkoon, että nainen joutui raiskatuksi, lähtökohtaisesti se voi luoda oletuksen, että nainen olisi muka osasyyllinen. Eihän se ole hyvä otsikko, kun passivoidaan. Kunnon aktiivista saa aina paremman otsikon.”

”Jokainen otsikko on valinta, syntyy se kuinka kiireellä tai rutiinilla tahansa.

Otsikot muuttuvat usein toimitusprosessien aikana. Kun journalistit hakevat tunteita herättävillä huomioilla ja yllättävillä yksityiskohdilla klikkauksia, uhrin ja tekijän välinen asetus helposti unohtuu.

Seksuaalirikoksista uutisoiminen on lisääntynyt viime vuosikymmenellä merkittävästi. Yksi syy on oikeudenkäynnin julkisuuslain muuttuminen niin, että uhrin nimi on mahdollista salata, jolloin muu tuomio on julkinen.

SEKSUAALISTA VÄKIVALTAA KÄSITTELEVISSÄ uutisissa on välillä tapana luoda väkivallan tekijästä ihan tavallisen oloinen tyyppi. ”Pelosta vapiseva raiskaaja” (TS) on paennut hytistä ruotsinlaivalla, ja Lahden sarjaraikaaja oli ”mukavan oloinen mies” (YLE). Miksi?

”Epäillyn tai jo tuomitun taustan selvittämiseen voi kuulua epäillyn tai tämän lähipiirin haastattelu. Se juontuu siitä, että selvitetään, voisiko taustasta löytyä motiivia ja olisiko teko ollut estettävissä”, kertoo Sipilä.

Mediatutkija **Elina Tolosen** mukaan kyse on siitä, että juttuihin halutaan mukaan tunnetta.

”Tunnekokemuksen keräily läheisiltä, uhrin ja tekijän tunteilta on rikosjournalismissa todella tyypillistä, koska halutaan tunnetta uutisointiin mukaan”, hän sanoo.

Tolonen huomauttaa, että rikosuutisoinnissa on kuitenkin tyypillisempää ”hirviöittää” tekijä eli liittää häneen ominaisuuksia, joiden perusteella hän on outo, paha tai poikkeava. Tutkijat pitävät sitä ongelmallisena, koska se luo mielikuvaa, jonka mukaan seksuaalirikoksia ”tapahtuu” vain muille ihmisille kaukana omasta arjestamme.

Journalismin tutkijat ovat jo reilun parinkymmenen vuoden ajan tarkastelleet, miten sukupuoli vaikuttaa rikosuutisointiin. Kun uutinen kertoo sukupuolittuneesta väkivallasta, tekijä on useimmiten mies ja uhri nainen.

Tolosen mukaan rikosjournalismi vaatii toimittajilta erityistä tarkkaavaisuutta, koska asetelma on usein yksioikoinen eivätkä sävyt mahdu mukaan artikkeliin.

”Rikosuutisille on tyypillistä moraalinen asetelma: kahtiajakaisuus ja mustavalkoisuus, hyvä ja paha. Siinä kulttuuristen, sukupuoleen liittyvien stereotyyppien toistaminen tuntuu olevan todella helppoa”, Tolonen sanoo.

”Se, miten julkisessa keskustelussa ja journalismissa käsitellään seksuaalirikollisuutta, vaikuttaa siihen, millaisena yhteiskunnallisena ongelmana se hahmotetaan. Jos sukupuolittunut väkivalta hahmotetaan outona ja erillisenä tai pahojen ihmis-

ten tekemänä, poliittiselle järkevälle keskustelulle ei löydy tilaa”, Tolonen jatkaa.

SUKUPUOLI JA VALTA KYTKEYTYVÄT yhteiskunnassa toisiinsa monella eriarvoistavalla tavalla. Kritiikki yksittäisiä sanavalintoja kohtaan voi kuulostaa tarpeettoman haloon nostamiselta. Yleisöstä on kuitenkin tullut sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvissä aiheissa yhä valvetuneempaa erityisesti #metoo-kampanjan jälkeen.

Sosiaalisesta mediasta on tullut luonteva alusta kritiikin esittämiseen. Vaikka perinteiset lukijat ja tilaajat ovat pitkälti muualla kuin Instagramissa, epäonnistuneet otsikot tapaavat saavuttaa somessa sellaisenkin yleisön, joka ei tavallisesti törmää kyseisen tiedotusvälineen juttuihin. Journalismin täytyy pysyä yhteiskunnallisen kehityksen perässä, jos se haluaa voittaa puolelleen myös nuoremmat sukupolvet.

”Someaikana niin mediatalon kuin yksittäisen toimittajankin pitää kyetä perustelemaan juttunsa journalistiset ratkaisut, varsinkin jos palaute on asiallista”, Jarkko Sipilä sanoo.

Passiivimuotoiset otsikot, joissa ”nainen raiskattiin”, ylläpitävät virheellistä ajatusta, jonka mukaan nainen on ainakin osin syyppää kohtaamaansa väkivaltaan. Otsikot ovat samaa perua kuin ajatus, jonka mukaan pimeällä puistotiellä kulkeva nainen olisi voinut välttää ahdistelun, jos olisi tehnyt oikeita valintoja. Syyllisyys lankeaa naiselle, ei väkivallan tekijälle. Naisia syyllistävät asenteet johtavat – usein tiedostamatta – passiivimuotoisiin otsikoihin, jotka puolestaan ylläpitävät kuvaa naisen syyllisyydestä.

KYSE ON toimintatavoista. Siitä, pysähdytäänkö toimituksissa keskustelemaan uutisoinnin keinoista ja tunnistetaanko yhteiskunnalliset ongelmat uutisaiheiden takana. Pyydetäänkö koulutusta ulkopuolisilta asiantuntijoilta, kuunnellaanko kritiikkiä.

Uutisointitavan korjaaminen vaatii sanojen uudelleenasettelua ja printtilehdessä otsikon merkkimäärän kanssa kikkailua. Kyllä, siitä on vaivaa, mutta onko se syy olla tekemättä muutoksia?

Jokainen otsikko on valinta, syntyy se kuinka kiireellä tai rutiinilla tahansa. Yksittäiset väkivallanteot ja rikosuutiset kasaantuvat kerrokseksi, jonka alta pitäisi ponnistaa kohti tasa-arvoisempaa yhteiskuntaa. ●

Kirjoittaja on turkulainen toimittaja ja viestijä, joka toivoo toimituksiin monipuolisempaa tasa-arvokeskustelua.

De finlandssvenska partitidningarna görs av passionerade journalister – som också är partimedlemmar

Lina Laurent, text ● Karl Vilhjálmsen, foto

Hur är det att jobba på en partitidning? Kommer politiken eller journalistiken först? Kan man kritisera det egna partiet i partiets tidning?

Det finns två finlandssvenska partitidningar: *Arbetarbladet* (SDP) och *Medborgarbladet* (SFP). Dessutom finns vänstertidskriften *Ny Tid*, förut språkrör för DFFF (folkdemokraterna) som senare blev Vänsterförbundet men obunden sedan 1991.

"Det saknas en arbetarpress och en vänsterpress. Mediefältet präglas av en överväldigande borgerlig nyhetsjournalistik – och det är ett problem eftersom den borgerliga pressen framställer sig som neutral. All journalistik är ändå politisk", säger **Janne Wass**, chefredaktör på *Ny Tid*.

Han säger att den borgerliga prägnen leder till att medborgarna får en världsbild som är vinklad, utan att de vet om att den är vinklad. Prägnen syns till exempel i val av ämnen och vinklingar.

"När tidningar skriver om hur samhället ska utvecklas under kommande åren ringer man bankens expert som diskuterar BNP. Mer sällan skriver man ur arbetarens eller den fattigas synvinkel."

En följd blir därför, enligt Wass, att etablerade medier möts av allt större skepsis.

"Det finns människor som anser att medierna inte lever i samma samhälle som de själva."

Wass har varit chefredaktör på *Ny Tid* sedan 2014. Före det jobbade han bland annat på *Yle*, *Hufvudstadsbladet* och *Åbo Underrättelser*. Att han sökte sig till *Ny Tid* hade främst att göra med att han på sina tidigare arbetsplatser saknade möjligheten att göra långsam, djuplodande journalistik. *Ny Tid* var bekant sedan civiltjänstgöringen och från arbetet som vikarierande

redaktionssekreterare. Medlem i Vänsterförbundet var han långt innan han började jobba på *Ny Tid*.

Var det ett problem på Yle eller HBL?

"Vad fan. Det är min medborgerliga rättighet att höra till ett parti. Förhoppnings påverkade det inte min journalistik. Jag hoppas att alla journalister tänker på den biten. Styr jag av mina egna personliga åsikter eller går journalistiken först?"

De flesta journalister som arbetar på ett seriöst medium anser antagligen inte att de är styrda ovanifrån, säger Wass.

"Det kände jag inte heller när jag jobbade på Yle och HBL – och på HBL finns en massa folk som är hur vänster som helst. Jag tänker ändå att det handlar om annat än rent partipolitiska kopplingar. Det handlar om en övergripande världsbild som är formad av en kapitalistisk, nyliberalistisk diskurs, vilken utgår från ett marknadstänk."

VAD KOMMER DÅ FÖRST på en ren partitidning, journalistiken eller politiken? **Topi Lappalainen**, tf chefredaktör på *Arbetarbladet*, säger att det beror på texttypen och ämnet. Under de senaste åren har *Arbetarbladet* till exempel förstärkt sin kulturbevakning genom att gå med i Kritikbyrå. Enligt Lappalainen skulle många av recensionerna platsa i vilken dagstidning som helst.

"När jag själv recenserar en diktsamling tänker jag inte i första hand att jag gör det politiskt eller socialdemokratiskt. Men om poeten har ett jämlikhetspatos är det självklart att jag lyfter fram den politiska dimensionen. Det gör jag också i frågor som direkt är politiska, till exempel nedstängningen av en fabrik i Västnyland."

Lappalainen vikarierar **Johan Kvarnström**

(SDP) som valdes in i riksdagen våren 2019. Kvarnström säger att han saknar journalistiken men inte "den schizofrena rollen av att vara både journalist och politiker". Han engagerade sig nämligen i kommunalpolitiken medan han var chefredaktör för *Arbetarbladet*. När Kvarnström sökte jobb på *Arbetarbladet* hade han jobbat bland annat på KSF Media och upplevde sig som helt neutral.

"Jag trodde att jag var chanslös när jag inte hade partibok."

Han började jobba på *Arbetarbladet* i mars 2017, i april samma år ställde han upp som obunden kandidat i kommunalvalet och i september samma år skrev han in sig i partiet.

"Jag försökte länge intala mig själv att jag har en stark journalistisk integritet men den förstördes av kommunalvalet. När HBL hade en notis om vilka tidigare KSF-journalister som ställer upp i valet stod det 'Kvarnström är socialdemokrat'. Det tog en stund för mig att

Sofia Jern är medlem i SFP men har inte engagerat sig politiskt i Finland. Däremot har hon engagerat sig internationellt bland annat för barns rättigheter och för urfolks rättigheter. Arbetarbladets tf chefredaktör Topi Lappalainen satt tidigare i FSD:s styrelse. I dag har han sitt drömjobb.

”Själv vill jag framhålla att min integritet och objektivitet är väldigt viktiga för mig som journalist.”

Sofia Jern, redaktör på Medborgarbladet

sjunka in men det var nog mest för att jag hade en yrkeskris. För alla andra var det självklart att jag blir en del av rörelsen.”

Lappalainen hör också till partiet men gjorde det redan innan han började jobba på

Arbetarbladet. Tidigare har han bland annat suttit i Finlands svenska socialdemokraters (FSD:s) styrelse – något han ser som en fördel i det nuvarande jobbet i och med att han känner nyckelpersonerna och fotfolket inom den finlands-svenska socialdemokratiska rörelsen. Hur gör du som chefredaktör om du inte håller med partiets linje?

”Jag har väldigt sällan upplevt att mina egna åsikter skiljer sig värst mycket från partiets. Och under de senaste åren har partiets linje kommit allt närmare mina egna tankar.”

Kvarnström säger att en svårighet på en partitidning är att rapportera om negativa händelser som berör det egna partiet.

”I *Arbetarbladets* fall är det lätt om det handlar om SDP, men när det gäller FSD blir det svårare. Alla jobbar tätt och man är som en familj. Bit inte handen som föder dig, sägs det.”

Kvarnström vill lyfta fram att man kanske inte kan vara neutral men att man

Två partitidningar och en vänstertidning

Medborgarbladet (SFP)

- Vad: Svenska folkpartiets medlemstidning.
- Upplaga: Papperstidningen (ca 40 sidor) utkommer fem gånger i året med en upplaga på 25 100 exemplar. Webbtidningen utvecklas som bäst. Har en del artiklar från tidningen. Uppdateras månatligen.
- Grundades: 1943 som medlemsorgan för SFP i Helsingfors. Medborgarbladets föregångare Svenska Finland grundades 1913.
- Redaktör: Sofia Jern.

Arbetarbladet (SDP)

- Vad: En finlandssvensk socialdemokratisk tidning.
- Upplaga: I första hand en webbtidning. Uppdateras flera gånger i veckan. Ger ut ett pappersmagasin (ca 50 sidor) vartannat år, det senaste utkom i mars i år. Årets upplaga var 4 000 ex.
- Grundades: 1919 (hette Svenska Demokraten mellan 1949 och 1972).
- Ges ut av Arbetarförlaget Ab som ägs av Finlands svenska socialdemokrater.
- Chefredaktör: Topi Lappalainen (tf).

Ny Tid

- Vad: En partipolitiskt obunden vänstertidskrift.
- Upplaga: Papperstidningen (68 sidor) utkommer en gång i månaden med 2 000 exemplar. Webbplatsen har över 12 000 unika besökare i månaden.
- Grundades: 1944 och hette då Folktidningen Ny Tid. Då var tidningen språkrör för DFFF (Demokratiska förbundet för finlands folkdemokrater), som senare blev Vänsterförbundet.
- Ges ut av kulturföreningen Tigern rf.
- Chefredaktör: Janne Wass.

Mediefältet präglas av en överväldigande borgerlig nyhetsjournalistik.

Janne Wass, chefredaktör på Ny Tid

kan vara saklig och i någon mening opartisk.

”Men varje perspektiv är ett val och vad man bevakar har ett egenvärde.”

Han nämner *Hufvudstadsbladet* som exempel.

”HBL skriver oproportionerligt mycket om SFP och gör också kritiska granskningar. När du skriver om något gör du det för att du bryr dig och det blir ett indirekt ställningstagande.”

På *Ny Tid* tvekar Wass inte en sekund på frågan om *Ny Tid* kan kritisera Vänsterförbundet. Absolut, säger han och konstaterar att *Ny Tid* inte är en propagandakanal för vänsteridéer.

”Det är mer intressant att granska och kritisera vänstern än att försöka stryka vänsterrörelsen medhårs. Om jag velat göra det skulle jag söka jobb på partikansliet och inte jobba som journalist.”

MEDBORGARBLADET GÖRS LIKSOM *Arbetarbladet* av en person. *Medborgarbladets* redaktör **Sofia Jern** är inte bara ansvarig för partitidningens papperstidning och webbplats, hon gör också kommunikation och marknadsföringsmaterial för Svenska folkpartiet (SFP).

Jern började som redaktör på *Medborgarbladet* i augusti i fjol. Före det jobbade hon över tre år som grafiker på SFP:s ungdomsorganisation Svensk ungdom (SU).

”Flytten kändes ganska naturlig för mig. Alla känner alla och det är som en stor familj.”

Att Jern i tiden sökte jobb på SU handlade främst om att jobbet passade i hennes livssituation.

”Det var inte så att jag bestämde mig för att jobba för ett politiskt parti. Det har aldrig varit mig emot att jobba för ett parti där min egen värdegrund står väldigt nära partiets värdegrund.”

Under tiden på SU valde Jern att bli medlem i SFP.

”Efter att man jobbat i ett förbund i några år så blir man själv engagerad och ens kollegor blir nära vänner.”

Jern säger att hon fått frågan om man kan jobba som journalist efter att man jobbat för en partipolitisk tidning.

”Själv vill jag framhålla att min integritet och objektivitet är väldigt viktiga för mig som journalist. Jobbet gör jag i första hand ur en journalistisk synvinkel. Sedan är ju tidningen också en

Ny Tids chefredaktör Janne Wass säger att tidningen har ett varmt förhållande till partier som företräder *Ny Tids* vänsterlinje. ”Linjen är ett arv från DFFF och från Vänsterförbundet. Ideologiskt ligger *Ny Tid* nära Vänsterförbundet men skulle partiet plötsligt ändra riktning på sin politik så skulle *Ny Tid* nödvändigtvis inte följa efter.”

informationskanal där vi tar upp aktuella frågor i politiken och partiet.”

I *Medborgarbladet* skrivs ledaren av partisekretären.

”Jag skriver artiklar, intervjuer och reportage och där är jag i allra högsta grad objektiv. Jag är inte heller rädd för att vara kritisk, eller för att ställa kritiska frågor.”

Samtliga intervjuade lyfter fram att partitidningarna har en viktig roll i medielandskapet. Wass är oroad över att politiska partierna verkar vara mer intresserade av att sätta pengar på sin egen PR-verksamhet än på journalistik. Han riktar en känga mot De Gröna som valde att lägga ner *Vihreä Lanka* och mot Vänsterförbundet som 2015 slopade stödet till alla andra vänstertidningar utom *Kansan Uutiset*.

”Om partierna vill arbeta för en starkt demokrati och ett fungerande medborgarsamhälle skjuter de sig själva i foten genom att bara stödja partipropaganda och inte stödja god journalistik.” ●

Svenska i andra partitidningar

- Kristdemokraternas KD-Lehti har två svenska sidor i varje tidning. Leo Byskata, som är ordförande för KD:s svenska organisation, ansvarar för det svenska innehållet.
- Centerns Suomenmaa har inget svenskt innehåll för tillfället, tidigare har gästkolonner på svenska publicerats.
- Samlingspartiets Nykypäivä och Verkkouutiset har inget svenskt material, inte heller Sannfinländarnas Suomen Uutiset.
- De Gröna lade ner partitidningen Vihreä Lanka 2019. År 2020 började partiet ge ut medlemstidningen Vihreä. Den har svenskt innehåll.

Den ensidiga bevakningen av rikspolitiken

Min mormor brukar ofta säga att hon måste prenumerera på *Husis* för att få veta vad som händer i Finland. Hon, liksom jag själv, är bosatt i Mariehamn men född och uppvuxen i riket (vilket för den som inte är så bevandrad i det åländska samhället är hur vi ofta benämner Fastlandsfinland).

Och helt fel har hon inte. De åländska lokalmediernas huvuduppgift är inte att rapportera om vare sig riket eller rikspolitiken – Åland är vårt bevakningsområde. Men eftersom mycket av det som händer i Helsingfors påverkar oss, särskilt nu under detta år av pandemi, så innehåller följaktligen också vår rapportering riksnyheter.

Men gällande bevakningen av rikspolitiken i de åländska medierna finns det i regel en gemensam nämnare: riksdagsledamot **Mats Löfström**.

Det har sin naturliga förklaring. Han är Ålands enda riksdagsledamot, han är ajour med de frågor som är viktiga för landskapet och han ställer alltid upp. Han är på alla sätt och vis ett tacksamt intervjuobjekt.

ATT DEN ÅLÄNSKA riksdagsledamoten är den mest frekvent intervjuade rikspolitikern i de åländska medierna är varken konstigt eller fel, det är avsaknaden av andra röster som är det. I längden blir det problematiskt när rikspolitiken ständigt återges från endast ett par glasögon och detta helt oavsett hur skarpsynt denna person än må vara. Politik är sällan svartvit och för att teckna hela bilden behövs fler åsikter och andra ideologiska förhållningssätt.

Ofta reagerar de åländska medierna efter att Mats Löf-

ström har agerat genom inlägg på sociala medier eller pressmeddelanden. I sig inget underligt, men den faktiska konsekvensen blir att denne enskilde politiker får stort spelrum att själv sätta agendan med medierna som megafon.

”I längden blir det problematiskt när rikspolitiken ständigt återges från endast ett par glasögon.”

FALLET MED MATS LÖFSTRÖM och den åländska rapporteringen av rikspolitiken är säkert ett extremt exempel, men jag tror att många journalist kan känna igen känslan av att komma på sig själv med att välja de lätta utvägarna. Att man gång på gång ringer till samma person, kanske för att man vet att den ställer upp eller för att den ger slagkraftiga citat. Detta är förståeligt, emellanåt helt nödvändigt och ibland det rätta att göra.

Men oavsett hur kompetent ett intervjuobjekt än är inom ett område så blir det i längden fel om man inte lyfter andra röster om ämnet. Och vem har sagt att vårt jobb ska vara enkelt?

Felicia Bredenberg ●
feliciab@alandsradio.ax
Skribenten är reporter på Ålands radio.

FÖRE DEADLINE

”Alla finlandssvenska medier är dåliga på något sätt”

Vårens näst sista Mediespråkswebbinarium kräver självironi och god humor.

Den 23 april ger sig komikern **Alfred Backa** nämligen på den finlandssvenska journalistiken i en roast där alla får sig kring örönen. ”Utgångspunkten är förstås att alla är dåliga, men på lite olika sätt. I programmet ingår exempelvis en sång som heter ’Alla på Yle är kommunister’”, berättar Backa.

I hans eget finlandssvenska medieutbud ingår *Vasabladet*, *Hufvudstadsbladet* och Svenska Yle. Inför webinariet har han under ett halvt års tid med enfaset tagit sig an också de övriga: tidningarna på Åland, *Åbo Underrättelser* och KSF-ägda *Västra*

Nyland och Östnyland.

”En hel del tid har gått till att få ordning på vem som äger vem och hur det tar sig uttryck. Det som också syns är att de finlandssvenska medierna förstår att de gör ett jättebra innehåll. Problemet är att de har så otroligt dåliga läsare som kommer in och förstör stämningen i kommentarsfälten.”

Backa uppträder under rubriken ”En roast av Mediesvenskfinland” och han lovar att ingen besparas hans elakheter. Tycker publiken att någon kommit för lätt undan så lovar han bjuda på improviserad roast av sagda tidning.

UTANFÖR KOMIKERROLLEN framhåller Backa att han

uppskattar finlandssvensk journalistik, särskilt den lokala.

”Att nyhetsbyrån SPT efter sina samarbetsförhandlingar beslöt att i högre grad flytta ut i landet tycker jag är den enda rätta vägen att gå, men det är ju inte roligt så den synpunkten är inte med i roasten.”

Efter Backas insatser återstår ett sista Mediespråkswebbinarium den 25 maj.

Då berättar journalisterna **Anna Nordbeck** och **Malin Olsson** om hur det var att infiltrera sig i anti-vaccinrörelsen under arbetet med *Vaccinkrigarna*.

Information om webinarier och anmälningssinstruktioner finns på mediesprak.fi/seminariet.

Jeanette Björkqvist

FOKUS

Toimittaja Sini Silvàn on tehnyt sata juttua Turun saarien asukkaista

Manu Marttinen, teksti ● Jussi Vierimaa, kuva

Luonto ja merenläheisyys. Freelancetoimittaja **Sini Silvàn**, 53, on kuullut saman vastauksen todennäköisesti sata kertaa. Luonnon ja meren mainitsevat melkein kaikki, joilta Silvàn kysyy *Maininki*-lehden levikkialueen parhaista puolista.

Maininki on Turun saarikaupunginosien Hirvensalon, Sata-van ja Kaksikerran asukkaille kuusi kertaa vuodessa ilmaiseksi jaettava paikallislehti, jonka levikki on 4500.

Silvàn on tehnyt lehden kansijuttusarjaa kuvineen jo kaksitoista vuotta. Huhtikuun alussa ilmestyi juttusarjan sadas osa.

Pitkäikäisestä sarjasta on tullut tärkeä osa hänen työtään.

"Tämä on minun '40 vuotta saman tehtaan palveluksessa'. Sarja tuo pitkäjänteisyyttä tähän lyhytjännitteiseen työhön."

Luonnon ja meren kauneutta sivuavien vakiovastausten sijaan Silvàn pyrkii saamaan haastateltavista esiin jotain henkilökohtaista. Se edellyttää omasta elämästä kertomista.

"Olen haastattelussa kuin metodinäyttelijä: kerron itsestäni aina jotain, niin keskustelu etenee." ●

Freelancetoimittaja Sini Silvàn tekee Turun saarikaupunginosien asukkaista juttusarjaa, jossa haastateltava valitsee seuraavan haastateltavan. "Sarjaan pääseminen edellyttää ystävyyttä, ei muita meriittejä."

Ville Eloranta ● Twitter: @ville_eloranta
Kirjoittaja on Helsingin Sanomien kielenhuollosta vastaava toimittaja ja suomen kielen lautakunnan jäsen.

Uudet puolueet eivät sopeutuneet vanhaan kirjoitusohjeeseen

Aikojen muuttuminen heijastuu toisinaan myös oikeinkirjoitussuosituksiin. Tuorein muutos koskee puolueiden nimiä.

Medialle on jo 1960-luvulta alkaen suosittu puolueista niin sanottuja käyttönimiä, jotka kirjoitetaan pienellä. Esimerkiksi Suomen Keskustan käyttönimi on *keskusta* ja Kansallisen Kokoomuksen käyttönimi *kokoomus*. Suositus on yhä käytössä, mutta se alkoi osoittaa rakoilun merkkejä nimien muuttuessa monitahoisemmiksi.

Vuonna 2011 silloinen suomen kielen lautakunta totesi, että pienikirjaimisuus koskee myös sellaisia tapauksia kuin *Muutos 2011* ja *Köyhien Asialla*. Linjausta voi pitää lyhytnäköisenä: moni uusi puolueennimi oli rakenteeltaan erilainen kuin vanhat, joten niiden erisnimisyyden häivyttäminen alkukirjaintempulla tuntui oudolta robotiikalta. Vaikkapa *köyhien asialla* aiheuttaisi tekstissä lähinnä hämmennystä. Näissä tapauksissa suositusta noudatti an harva.

Kotimaisten kielten keskuksessa eli Kotuksessa yritettiin vielä viime vuosina ohjata joitain uusia käyttönimiä sellaisiksi, että pienikirjaimisuus toimisi. Esimerkiksi Liike Nyt -puolueesta annettu suositus *nyt-liike* ei kuitenkaan alkanut vakiintua vahvasti eikä miellyttänyt puoluetakaan.

Suomen kielen lautakunta tekikin hiljattain Kotuksen nimistöammattilaisten pyynnöstä päivityksen suositukseen: virallista nimeä voi käyttää sellaisenaan, jos siitä on rakenteensa vuoksi vaikea muodostaa helppokäyttöistä ja tunnistettavaa käyttönimeä. Kirjoitetaan siis edelleen muun muassa *vihreät* ja *feministinen puolue* mutta toisaalta *Liike Nyt*.

Perinteinen suositus kertoo osaltaan erilaisesta maailmasta, jossa puolueiden nimet olivat harmaampia ja raja erisnimen ja yleissanan välillä siksi häilyvämpi. Koska uusi suositus on luonteeltaan kompromissi, voi ennustaa, ettei siitä ole vielä kukaan sanottu viimeistä sanaa.

TUTKITTUA

Vaarantaako automatisointi journalismin etiikan?

Mediapomot eivät usko algoritmien ja automatiikan haastavan journalistien toimijuutta tai uhkaavan journalismin etiikkaa.

Filosofi **Henrik Rydenfelt** on tutkinut, miten Suomen mediakenttä suhtautuu automatisointiin. Aineistoksi hän haastatteli seitsemää henkilöä, jotka työskentelevät median johtosessa. Tutkimus ilmestyi maaliskuussa *New Media & Society* -lehdessä. Rydenfelt on Helsingin yliopiston dosentti.

Perinteisesti toimittajat ovat päättäneet, mitä tietoa artikkeleita varten kerätään ja milaista sisältöä lukijalle tarjotaan. Netiaikakaudella osa näistä prosesseista on automatisoitu. Algoritmit ja tekoälyt ohjaavat toimittajien työskentelyä. Suomi on yksi journalismin automatisoinnin edelläkävijöistä.

Haastattelujen mielestä automatisointi ei ole muuttanut merkittävästi journalistisen

toimijuuden luonnetta. Automaatiot ja algoritmit nähdään lähinnä median uusina työkaluina – eräänlaisina uuden aikakauden kirjoitus-koneina.

Automaatioiden ei ajatella olevan vastuussa omasta toiminnastaan. Päätösvalta pysyy työkaluja käyttävillä ihmisillä. Osa haastelluista painotti, että automatiikan suunnitteleminenkin on yksi journalismin muoto. Siksi tulevaisuuden uutishuoneen täytyy olla entistä monialaisempi.

Haastattelut pitivät yhtenä automatisoinnin esteenä sitä, että koneet tuottavat yksitoikkoista sisältöä. Niiltä puuttuvat luovuus ja kyky arvostaa monimuotoisuutta. Koska yleisö koostuu ihmisistä, journalismissa täytyy säilyä inhimillinen ote.

Tutkijan mukaan on epäselvää, voiko algo-

ritmeja tai koneälyä oikeasti pitää pelkkinä työkaluina. Vaikka toimituksissa tärkeimmät päätökset halutaan jättää ihmisille, kehitys saattaa viedä arvaamattomaan suuntaan. Mitä kätevämmiksi automaatiot muodostuvat, sitä enemmän niihin tukeudutaan ja sitä selvemmin osa toimijuudesta kenties valuu koneille.

Juha Matias Lehtonen

Iina Artima-Kyrki, 45, on valittu A-lehtien ajankohtaismedioiden päätoimittajaksi. Hän aloittaa tehtävässään ensi syksynä. Artima-Kyrki on **Me Naisten** päätoimittaja. Aiemmin hän on työskennellyt **Ilta-Sanomissa** toimituspäällikkönä ja useissa muissa tehtävissä. Koulutukseltaan hän valtiotieteiden maisteri. A-lehtien ajankohtaismedioihin kuuluvat **Apu**, **Apu Terveys**, **Apu Juniori**, **Image**, **Mondo** ja **Avun** ristikkolehdet.

Työstään ylpeät tekijät ovat lehtien menestyksen edellytys, sanoo A-lehtiin siirtyvä Iina Artima-Kyrki

Mikä veti sinua Sanomilta uusiin tehtäviin A-lehtiin?

Sain sieltä kiinnostavan tarjouksen. Syksyllä olen ollut nykyisessä tehtävässäni viisi vuotta. Se on aika, jossa omat suunnitelmat ehtii toteuttaa. Menin printtipainotteiseen aikakauslehteen, joka ehti kasvaa verkossa todella paljon. Perustimme myös radiokanavan. **Päätoimittajakaudellasi Me Naiset sulautui Ilta-Sanomiin, jossa olit pitkään. Mikä työnsi pois Sanomilta?**

Olen viihtynyt Sanomilla hyvin, 21 vuotta, melkein koko työurani. Tuli olo, että tässä vaiheessa on hyvä katsella jotain muutakin. **Ilta-Sanomillakin** ehdin olla 16 vuotta. Se on tosi pitkä aika. Olin sen tekemisen nähnyt. **Et ole ensimmäinen Sanomilta A-lehtiin loikkaava päätoimittaja. Mikä teitä siellä houkuttelee?**

En voi kommentoida muiden päätöksiä. Kiinnostavia työpaikkoja alkaa kuitenkin olla aika vähän. Jos haluaa vaihtaa työpaikkaa, haluaa tietenkin paikkaan, jolla on taloudellisia mahdollisuuksia menestyä ainakin seuraavat viisi vuotta. A-lehdillä on hyvä henki ja tekemisen meininki, ja siellä tehdään innolla uusia asioita.

Minkä hyvän tavan aiot vielä Mimmeistä mukanaasi?

Olen tiimityöskentelijä. Parhaiten saa asioita aikaan, kun toimitus elää ja hengittää omaa brändiä, on sitoutunut tekemiseen

ja on oikeasti ylpeä siitä, mitä tekee. Pitää uskoa rohkeasti omaan suuntaan. Työskentelyn pitää olla kunnianhimoinen, mutta rento ja reilu. Töissä pitää viihtyä.

Aikakauslehtitaloista, muun muassa A-lehdiltä, on lähiaikoina pantu pihalle iso joukko journalistteja. Mitä ajattelet siitä?

Koen aina harmittavana, jos missä tahansa mediatilassa on yt-neuvotteluja. Sisällöille ei tee hyvää, jos tekijöiden määrä vähenee. Hyvät, sitoutuneet työntekijät ovat jokaisen median menestyksen edellytys.

Kumpi todennäköisempää: saada Avulle uusia printtitilaaajia vai digitilauksista hyvät tuotot?

Apu on iso ja vahva aikakauslehti, jolla on paljon tilaajia. Uskon, että näin on vielä pitkään. Suomessa on myös perustettu kokonaan uusia tuotteita vanhojen brändien ympärille – ja niitä on myös tilattu. Mutta kyllä jokaisen tiedotusvälineen haaste on, miten siirtää tilauskanta digiin. En ajattele, että se on helppoa.

Kuka on ammatillinen esikuvasi?

En millään keksi varsinaista esikuvaa, mutta mielenkiinnolla seuraan **Reese Witherspoonin** perustamaa Hello Sunshine -yhtiötä ja suomalaista nuorille suunnattua Rare-mediaa. Haastaisin meidät perinteisen median edustajat pohtimaan kriittisesti sitä, tapahtuuko perinteisen median puolella oikeasti kiinnostavia asioita.

Marja Honkonen

Kun hätä on suurin, on kollega lähellä

Olin kymmenisen vuotta sitten kesätöissä MTV3:n uutisissa ja ankkuroin muun muassa Radio Novan uutisia. Kerran radiovuorossa ollessani tasatunti lähestyi, kun yks kaks mahassani möyrähti aivan pyytämättä ja yllättäen. Suolenmutkan muljahdus oli niin voimaista, että vessaan olisi rynnättävä lähes välittömästi.

Tilanne meni ankaraan arviointiin. Ratkaisun olisi synnyttävä nopeasti.

Aikaa oli kaksi minuuttia. En ehtisi vessaan ja takaisin ennen kuin lähetys alkaisi. Hyvin pian kävi myös selväksi, etten kestäisi lähetyksen loppuun ilman, että studio menee siivoukseen ja ankkurintuoli uudelleen verhoiltavaksi.

Hätäpäissään ryntäsin liikkeelle. Törmäsin onneksi toisessa työvuorossa olleeseen kollegaani, jolle radiouutisten luku oli tuttua.

”Katja! Minun on pakko mennä vessaan nyt. Sinä menet lukemaan radiouutiset, lähetys kahden minuutin päästä. Uutispaketti on valmiina toimitusjärjestelmässä, sieltä luet vaan. Mun on nyt mentävä”, komensin tiukasti mutta myös silmin nähten tuskaisana.

Kollega katsoi silmät pyöreinä.

”Joo, okei. Totta kai”, hän sopersi hädissään.

Paukkasin vessaan ja annoin soida. Ehdin.

Vartin päästä palasin täysissä voimissa toimituksen puolelle. Sillä aikaa kollega oli pelastanut minut ja uutislähetyksen. Hän tuli kasvot valkeina kysymään, olenko varmasti kunnossa. Vastasin myöntävästi ja naureskellen – annoin kohdallaisen seikkaperäisen selostuksen. Kollega kyseli vielä useampaan kertaan päivän aikana, olenhan varmasti kunnossa.

En ymmärrä vielääkään, miten maha pystyi menemään niin kuralle kuin taikaiskusta. Sittemmin tilanne ei ole enää onneksi toistunut.

Jussi Karhunen

Kirjoittaja työskentelee vaikuttamisen asiantuntijana Finanssiala ry:ssä.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? LÄHETÄ TARINASI OSITTEESEEN JOURNALISTI@JOURNALISTILIITTO.FI

Suomen freelance-journalistien puheenjohtaja Maria Markus uskoo, että kollektiivinen neuvottelu-oikeus parantaisi freelancereiden palkkio-tasoa.

TUOKO ITSENSÄTYÖLLISTÄJIEN KOLLEKTIIVINEN NEUVOTTELUOIKEUS SITOVAT MINIMIPALKKIOT – TAI JOPA TYÖEHTOSOPIMUKSEN?

Hertta-Mari Kaukonen, teksti ● Hanna-Kaisa Hämäläinen, kuva

Miltä kuulostaisivat freelancereiden minimipalkkiot, joita mediatalojen olisi pakko noudattaa?

Ne voisivat tulla voimaan, jos Euroopan komissiossa käsiteltävänä oleva itsensätyöllistäjien kollektiivinen neuvottelu-oikeus etenee kaikkein laajimmassa muodossaan.

Journalistiliitto ja sen jäsenyhdistys Suomen freelance-journalistit jättivät helmikuussa lausuntonsa, joissa ne ilmoittavat kannattavansa freelancereiden mahdollisimman laajoja kollektiivisia neuvottelu-oikeuksia.

”Tällöin voitaisiin tehdä työehtosopimuksia muistuttavia sopimuksia yritysten tai yritysten yhteenliittymien kanssa. Niissä sovittaisiin freelancereiden minimipalkkioista. Se olisi huikean iso juttu freelancereille”, Journalistiliiton juristi **Hannu Hallamaa** sanoo.

Journalistiliitto edustaisi freelancereita ja neuvottelisi minimipalkkioista todennäköisesti

mediayritysten tai niitä edustavan järjestön kanssa. Tällä hetkellä freelancerin pitää useimmiten neuvotella mediayhtiön kanssa yksin. Sitovia minimipalkkioita ei ole.

YKSINYRITTÄJIEN ASEMAA on yritetty parantaa Brysselissä koko 2000-luvun ajan. Euroopan komission kilpailuosasto alkoi selvittää neuvottelu-oikeuden etenemistä viime vuonna.

Itsensätyöllistäjien asiaa vauhdittaa Euroopan unionissa kansainvälinen mediajulkisuus, jossa nostetaan usein esiin alustojen kautta työskentelevien ruokalahettiyritysten heikko asema. Myös kulttuuri- ja viestintäalan freelancereiden ongelmia on pidetty esillä jo kauan.

”Todennäköisesti ensi vuoden alkupuoliskolla komissiolla on valmis esitys siitä, mitä tehdään”, Hallamaa sanoo.

Tällä hetkellä Suomessa vain Yleisradiolla on freelancereiden oma työehtosopimus eli Yhtyneet-sopimus, jossa on sovittu sitovasti palkkiosta.

SITOVAT MINIMIPALKKIOT olisivat Suomen freelance-journalistien puheenjohtajan **Maria Markus** mielestä todella tervetullut muutos koko medialle.

”Freelancerit tienavat noin puolet siitä, mitä työsuhteiset journalistit. Kyllä sitä pitäisi saada ylöspäin”, Markus sanoo.

Freelancereiden työmarkkinatutkimuksen mukaan vuonna 2018 freelancereiden verottajalle ilmoittama vuositulo oli keskimäärin 26300 euroa, mikä tarkoittaa noin 2200 euron kuukausiansiota.

Tällä hetkellä freelancereiden yhdistys antaa vain palkkiosuosituksia, joita kaikki mediatalat eivät noudata. Päivitetyt palkkiosuositukset vuodelle 2021 julkaistiin helmikuussa.

”Monet jäsenet ovat sitä mieltä, että ne ovat aivan epärealistisia. Tällä hetkellä jokainen freelancer neuvottelee yksin. Onhan yksi pieni freelancer todella huonossa neuvotteluasemassa suhteessa isoihin mediataloihin”, Markus sanoo. ●

KUUSI VUOTTA SITTEN FREELANCERIT PETETTIIN. NYT LAINSÄÄTÄJÄT VOIVAT TURVATA LUOVAN TYÖN TEKIJÖIDEN ELANNON.

Kuka muistaa, miten suomalaiset luovien alojen tekijät taistelivat oikeudesta kohtuulliseen korvaukseen reilut kuusi vuotta sitten, kun tekijänoikeuslakia uudistettiin edellisen kerran isommin? Silloisessa hallitusohjelmassa oli luvattu, että tekijänoikeuslakiin tulisi entistä tarkempaa sääntelyä tekijänoikeussopimuksien kohtuullisuudesta.

Lopulta lakiin ei kuitenkaan uskallettu kirjoittaa edes, että tekijällä on oikeus saada kohtuullinen korvaus tekijänoikeuksiansa luovuttamisesta. Saati, että korvausta olisi automaattisesti pidettävä kohtuullisena, jos se perustuisi alalla yhteisesti hyväksyttyyn suosituksen tai olisi kollektiivisesti neuvoteltu.

KEVÄÄLLÄ 2018 EUROOPAN parlamentti hyväksyi direktiivin tekijänoikeudesta eurooppalaisilla sisämarkkinoilla. Parlamenttivaiheessa direktiiviin kirjattiin kauan odotettu ”kohtuullisen korvauksen periaate”. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että tekijät saisivat asianmukaisen ja oikeasuhtaisen korvauksen teostensa käytöstä.

Julkisuudessa keskustelu direktiivistä on keskittynyt alustojen vastuuta koskevaan, niin sanottuun Youtube-artiklaan sekä virheellisesti linkkiveroksiin kutsuttuun artiklaan kustantajan lähioikeudesta. Freelancetoimittajien, taiteilijoiden ja esittävien taiteilijoiden – siis niiden, joiden hengentuotteista koko luova ala saa sisältönsä – aseman parantamiseksi säädetyt artiklat ovat jääneet näiden varjoon.

Teoksen katselijalle tai kuuntelijalle ei juuri näy, eläkö taiteilija köyhyysrajalla vai rikkauksessa. Kansalaista kiinnostaa lähinnä se, mitä hän itse saa internetissä tehdä ja katsella.

Ilman tekijöitä ja heidän teoksiaan emme kuitenkaan edes keskustelisi siitä, saako teoksesta

tehdä meemin tai saako musiikkia käyttää omassa Youtube-videossaan.

Taiteilijan, muusikon tai freelancejournalistin ammatti on oikea ammatti, jolla pitäisi tulla toimeen. Millainen olisi maailmamme, jos näitä töitä voisi tehdä vain jonkun muun työn ohella, harrastustyyppisesti?

”Mulla olisi nyt ihan mahtava juttuidea, mutta se vaatii aika paljon työtä, saisinko viikon vapaata tästä kirvesmiehen duunistani, jotta voisin toteuttaa sen?”

”Biisiä pukkaa, hirveä luova vimma päällä, otanko saikkua, että ehdin säveltää?”

SANANVAPAAUS JA TAITEEN ja tieteen vapaus ovat perusoikeuksia. Journalismin riippumattomuus on myös taloudellista riippumattomuutta.

Ainoa tehokas keino parantaa tekijöiden asemaa on se, että esimerkiksi ammattiliitot saavat alkaa neuvotella myös itsensätyöllistäjien palkkioista ja korvauksista kollektiivisesti.

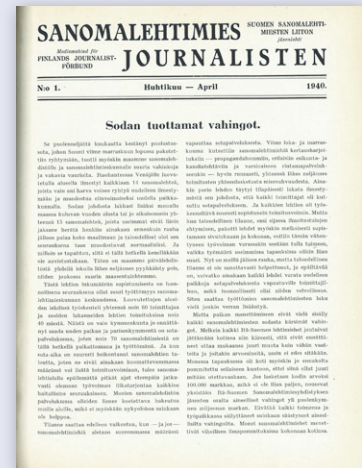
Hallituksen esitys siitä, miten direktiivi sovelletaan suomalaisen lainsäädäntöön, annetaan näillä näkymin heinäkuussa.

Luovan työn tekijät petettiin kuusi vuotta sitten. Nyt direktiivi antaa lainsäätäjille toisen mahdollisuuden tunnustaa, että tekijöillä on oikeus ansaita työllään.

Suomella on direktiivin käyttöönotossa tuhannen taalan paikka tehdä ratkaisuja, jotka oikeasti kannustavat lahjakkaita ihmisiä hakeutumaan luoville aloille. Tekijänoikeuslakiin pitää kirjoittaa, että korvaukset ja sopimusehdot ovat oikealla tasolla silloin, kun ne perustuvat alakohtaisiin kollektiivisiin sopimuksiin.

Polku ammattiliitojen kollektiiviselle sopimus-oikeudelle on avattava nyt. ●

Sanna Nikula ● sanna.nikula@journalistiliitto.fi
Kirjoittaja on Journalistiliiton juristi.

Sanomalehtimies julkaisi huhtikuussa 1940 artikkelin talvisodan vaikutuksista sanomalehdistöön ja Journalistiliiton jäseniin.

Talvisota moukaroi lehtiä ja Itä-Suomen toimittajat joutuivat evakoon

Sanomalehtimies käsitteli huhtikuussa 1940 talvisodan tuhoja. Edellisessä kuussa päättyneet sota oli tuottanut ”sanomalehtimieskunnalle suuria vahinkoja ja vakavia vaurioita”.

Venäjälle luovutetuilla alueilla oli ilmestynyt 14 sanomalehteä, ja 15 muuta lehteä oli lopetettu.

”Täten on maamme päivälehdistöstä yhdellä iskulla lähes neljännes pyyhkäisty pois”, lehti kirjoitti.

Satakunta toimittajaa oli menettänyt työnsä ja vain kymmenen löytänyt uuden. Neljännes toimittusten henkilökunnasta oli määrätty ”propagandahommiin, erilaisiin esikunta- ja kansliatehtäviin ja varsinaiseen rintamapalvelukseenkin”.

Evakoista kannettiin huolta.

”Melkein kaikki Itä-Suomen sanomalehtimiehet joutuivat jättämään kotinsa niin kiireesti, että eivät ehtineet ottaa mukaansa muuta kuin vähän vaatteita ja joi-takin arvoesineitä, usein ei edes sitäkään.”

Lehtien ilmoittajat olivat kaikonneet. Sanomalehtimies epäili, olisiko niillä varaa ottaa palveluksesta palaavat miehet uudelleen töihin.

Maria Pettersson

Totuuden tyyni tulkki on poissa

TOIMITTAJA JORMA LEHTO
2.3.1947 SEINÄJOKI – 25.3.2021
MUSTASAARI

Toimittaja **Jorma Lehto** kuoli vakavaan sairauteen 74-vuotiaana.

Lehto teki pitkän työuran *Vaasa*-lehden, sittemmin *Pohjalaisen* toimituksessa Vaasassa 1960-luvun lopulta 2010-luvun alkuun. Eläkkeelle jäätyään hän antautui Raipaluodon mökkinsä taikavoimaan. Sisämaan poika oli sinut meren ja kaksikielisyyden kanssa.

Ensimmäiset vuosikymmenet Lehto oli urheilutoimittaja. Lehtisodan melskeissä hänet irtisanoitiin, mutta hän palasi lehtitaloon uutistoimittajaksi 1990-luvun alkupuolella.

Totuuden tarkka tulkki oli tyyni ja monipuolinen uutisten välittäjä. Auktoriteettien kunnioitus ja isänmaallisuus olivat tärkeitä, maanpuolustukseen liittyvät jutut mieluisia. Uutisen ja haastattelun juurena oli aina totuus. Hän ei sietänyt virheitä. Suorat lainaukset olivat sanatarkkoja. Lehto halusi

nähdä haastattelun ja uutisen pelkistettynä ja napakkana.

Itsestään hän ei tehnyt numeroa. Hän ei katsonut suojeasti tyyliä, jossa toimittaja tulkitsee, arvioi tai jopa kommentoi aihettaan.

Samasta toimituksesta löytyneen puolison varhainen kuolema oli tuska, jonka Lehto puski työntekoon, mutta tytär oli isänsä silmäterä.

Käytännöllisyys ja tarkkuus leimasivat Lehdon elämää. Aamu alkoi kaurapuurolla, auto vaihtui tietyn kilometrimäärän jälkeen, ja torstai oli aina siivouspäivä.

Pirjo Rautio

Kirjoittaja oli Jorma Lehdon työtoveri.

Mikkelissä ilmestynvä sanomalehti Länsi-Savo etsii VAKITUISEEN TYÖSUHTEESEEN TUOTTAJAA

Panostamme verkkoon, paikallisuuteen ja lukijoillemme merkitykselliseen sisältöön.

Nyt haemme tuottajaa huolehtimaan siitä, että uutistyömme pysyy terävänä ja verkkolehtemme kuosissa myös iltaisin ja viikonloppuisin:

- Tuottaja vastaa vuoronsa aikana lehden sisältöpainotuksista ja uutistyylin johdosta.
- Tuottaja editoi ja tekee itse jonkin verran kirjoitustyötä.
- Kyse on vuorotyöstä, joka tehdään paljolti ilta- ja viikonloppuajaksi.

Kiinnostuitko? Lue tarkempi hakemus netistä osoitteesta keskisuomalainen.com/rekry.

Lisätietoja antaa Länsi-Savon päätoimittaja Timo Laitakari, timo.laitakari@lansi-savo.fi, 040 532 5660.

Jätä hakemuksesi tehtävään viimeistään 23.4. keskisuomalainen.com/rekry

LÄNSI-SAVO

**Kaakon
Viestintä**

keskisuomalainen.com | kaakonviestinta.fi

Kaakon Viestintä Oy on osa Mediatulo Keskisuomalaisista.

Etelä-Savon Journalistien virkistysäätiön Hurissalon mökit (3 mökkiä Saimaan rannalla) vuokrattavina kaikille Journalistiliiton jäsenille

Hinnat Käenpesä ja Kuhankeittäjä: eteläsavolaiset journalistit 230 euroa/vko (ma-su), muut 430 euroa/vko, Vanha mökki: etelä-savol. 180 euroa/vko, muut 280 euroa/vko, viikot ennen sesonkia (14.6.-29.8.) ja jälkeen -30%.

Varaukset: 22.4. alkaen seija.k.lipsanen@gmail.com, 040 547 7115
Facebookin Virkistysäätiö -ryhmästä löytyy lisätietoja.

Tutkitun tiedon
teemavuosi
2021

**Löydä kauttamme
tutkitun tiedon
asiantuntija juttuusi**

Etsi Xpertti

www.etsixpertti.fi

Palveluksessasi yliopistot,
tutkimuslaitokset ja
ammattikorkeakouluja

Karjalan Sivistysseura hakee PÄÄTOIMITTAJAA

Karjalan Sivistysseura on Suomen vanhin karjalaisjärjestö, perustettu vuonna 1906. Seuran jäsenlehti ja äänenkannattaja Karjalan Heimo on ilmestynyt jo 100 vuosikerran verran, nykyisin kuusi numeroa vuodessa.

Seuran tarkoituksena on itä- ja raja-karjalaisen kielen ja kulttuurin sekä historian ja perinteen vaaliminen.

Lehtemme pitkäaikainen päätoimittaja jää eläkkeelle. Etsimme nyt hänen seuraajaansa, rautaista ammattitoimittajaa. Vahdinvaihto on tarkoitus toteuttaa syksyllä 2021.

Lehtemme on perinteisesti painettu lehti, mutta uudelta päätoimittajalta odotamme kiinnostusta ja osaamista myös digitaalisen viestinnän kehittämiseen.

Työ on itsenäistä ja se on sovittavissa muun työn yhteyteen. Päätoimittajan tukena toimii julkaisutoimikunta. Ulkoasusta vastaa ulkopuolinen taittaja.

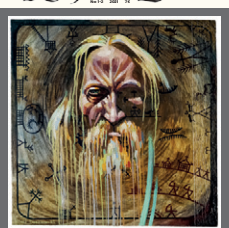
Karjalan Sivistysseura

>> Vapaamuotoiset hakemukset ja ehdotus palkkioperusteista 7.5. mennessä osoitteeseen puheenjohtaja@karjalansivistysseura.fi.

>> Tiedusteluihin vastaa puheenjohtaja Eeva-Kaisa Linna 040 5003 403.

>> Lisätietoa seurastamme ja julkaisuistamme löytyy www.karjalansivistysseura.fi.

Karjalan Heimo

Muistolle | Viitoli Dohrinin maalaus
Kalevalaista perinnettä

KOULUTUKSET

Parempaa journalismia Eero Hyvösen johdolla

JSN:n puheenjohtaja Eero Hyvönen avaa kiinnostavimpia päätöksiä ja vetää keskustelun ajankohtaisista journalismin etiikan teemoista. Pe 23.4. koulutus on suunnattu toimituksissa työskenteleville Journalistiliiton jäsenille, ke 19.5. koulutus freelancer-viestijöille ja -toimittajille.

Aika: Pe 23.4. klo 14–15.30 ja

Ke 19.5. klo 15–16.30

Paikka: Teams

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: journalistiliitto.fi/fi/kalenteri, 16.4. mennessä (Pe 23.4. koulutus)

Järjestäjä: Journalistiliitto

Toimittaja-tuottajasta oman median edustajaksi

Vaikuttajamarkkinoinnin yrittäjän, Inari Fernándezin koulutuksessa perehdytään siihen, miten oma brändi rakennetaan ja tuotteistetaan. Huomiota kiinnitetään myös siihen, miten omaa mediaa tekemällä on mahdollista tienata. Koulutus maksaa 35 euroa SFJ:n jäsenille ja 55 euroa Journalistiliiton muille jäsenille.

Aika: Ti 18.5. klo 15–17

Paikka: Zoom

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: freet.fi

Järjestäjä: SFJ

Magazine Symposium 2021

Magazine Symposiumin teemana on tarinallisuus. Webinaarina järjestettävässä seminaarissa puhujina ovat tutkija Maria Lassila-Merisalo, toimittaja Juhani Karila, toimituspäällikkö Kaarina Palletvuori (ET-lehti) ja toimituspäällikkö Arja Tuusvuori (Yliopisto-lehti).

Aika: To 22.4. klo 9–10.30

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: Lisätiedot järjestäjiltä, ilmoittautuminen ma 20.4. mennessä

Järjestäjä: Helsingin Seudun Journalistit, Aikakausmedia ja Aikakauslehtien päätoimittajat ry

KOKOUKSET

KSJ:n vuosikokous

Keski-Suomen journalistien vuosikokous siirtyi maaliskuulta ja pidetään to 20.5. klo 17.30. Kokous pidetään, ellei epidemiatilanne muutu merkittävästi paremmaksi, etäkokouksena Google Meetin kautta. Kokouspaikkana toimii Keskisuomalaisen toimitalon neuvotteluhuone, Aholaidantie 3, Jyväskylä, josta kokous lähetetään videoyhteyden kautta. Käytännön järjestelyistä tiedotetaan yhdistyksen sivuilla ksjournalistit.fi. Ilmoittautu 14.5. mennessä sihteeri@ksjournalistit.fi, niin saat osallistumislinkin ja -ohjeet.

Aika: To 20.5. klo 17.30

Paikka: Google Meet

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: ksjournalistit.fi, 14.5. mennessä

Järjestäjä: KSJ

KUVA: JUSSI SÄRKILAHTI

Heli "Bang Bang" Mäenpää on erikoistunut luovien freelancereiden valmennukseen ja urasuunnitteluun.

Valloita verkossa -klinikalla ruoditaan omat sivut kuntoon

Miten tehdä omista verkkosivuista tai portfolioista houkutteleva? Journalistiliiton jäsenet voivat tuoda omat nettisivunsa klinikalle ammattilaisen arvioitaviksi.

Kolmessa verkkotyöpajassa yrittäjä, kuraattori, galleristi ja luovien tekijöiden agentti Heli "Bang Bang" Mäenpää arvioi sivuja ja poimii niistä helmiä ja kehittämisen kohteita. Ti 27.4. järjestettävä työpaja on tarkoitettu freelanceereille, ke 28.4. työpaja visualisteille ja to 29.4.

työpaja toimittajille ja tiedottajille.

Työpajaan ilmoittautuneista arvotaan kymmenen, joiden sivut pääsevät klinikalle arvioitaviksi. Työpajaan voi osallistua myös kuunteluoppilaana.

Työpajat ovat osa Journalistiliiton satavuotisjuhlien koulutustarjontaa.

Marja Honkonen

Valloita verkkoyhteisö -brändityöpajat ti 27.4., ke 28.4. ja to 29.4. Lisätiedot: journalistiliitto.fi/fi/kalenteri

Järjestätkö tapahtuman tai koulutuksen?

Lähetä tiivis kuvaus tapahtumastasi täältä: journalistiliitto.fi/fi/ilmoita-yhdistyksesi-tapahtumasta/

RTTL:n kevätedustajakokous

Radio- ja televisiotoimittajien liiton sääntömääräinen kevätedustajakokous pidetään ke 9.6. klo 17 alkaen Katajanokan kasinolla, mikäli pandemiatilanne sallii läsnäkokoukset. Muussa tapauksessa kokous järjestetään etäyhteyksin. Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat, sekä päätetään sääntömuutoksesta etäosallistumisen mahdollistamiseksi edustajakokouksiin tarvittaessa jatkossakin. Jäsenyhdistykset valitsevat edustajakokousedustajansa 2021 vuosikokouksissaan.

Aika: Ke 9.6. klo 17

Paikka: Katajanokan kasino, Laivastokatu 1, Helsinki

Lisätiedot: rttl.fi

Järjestäjä: RTTL

SUOMEN JOURNALISTILIITTO

PUHELINVAIHE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADDRESS
Siltasaarenkatu 16, 00530 Helsinki
Broholmmsgatan 16, 00530 Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
journalistiliitto.fi
journalistforbundet.fi

FINKA / A-KASSA
finka.fi, (09) 8689 400

SUOMEN
JOURNALISTILIITTO
FINLANDS
JOURNALISTFÖRBUND

KUVA: SANNA KROOK

Antti J. Leinonen, 45

- Valokuvaaja, dokumentaristi ja taiteilija.
- Työskennellyt tv-kuvaajana, lehtikuvaajana, toimittajana ja valokuvataiteilijana.
- Iiläisen taidekeskus KulttuuriKauppilan kotitaiteilija. Koulutukseltaan medianomi, AMK.

Antti J. Leinonen ja hänen vaimonsa Päivi Kuoppala pysähtyivät hetkeksi kesken työntäyteisen kevään.

Parhaat kuvat syntyvät, kun ei olla vain keikalla ja käväisemässä, sanoo freelancekuvaaja, vuoden kuvajournalisti Antti J. Leinonen

Kirjeenvaihtaja Anna-Sofia Bernerin valinta

"Ulkomailla Suomi muuttuu kuviksi. Sosiaalisesta mediasta pysyn kärryillä siitä, milloin sataa lunta, millaisia kukkia ihmiset ostavat ja miltä vauvat näyttävät. Kaiken muun näkemiseen tarvitsen kuva-journalisteja.

Antti J. Leinonen henkilökuvissa on usein ihmisiä kotonaan. Ne kodit ja ihmiset näyttävät erilaisilta kuin somen kuvavirrassa – tai Helsingin kantakaupungissa. On leivinuuneja, sivustavedettäviä sohvia, täytettyjä eläimiä, toppahousuja, ryppyjä ja metsästysvaatteita. Vähän valoa ja paljon varjoa.

Leinosen ansiosta Pohjois-Suomi näkyy ja tuntuu etelän mediassa. Nostan hattua hänelle ja kaikille muille kuvaajille, jotka jatkoivat raportointia ulkomaailmassa, kun suuri osa meistä kirjoittajista vetäytyi neljän seinän sisään ja videohaastatteluihin turvaan koronavirukselta."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiäntamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Nina Erho, teksti • Sanna Krook ja Antti J. Leinonen, kuvat

Monet lähipuistossa otetut potretit jäävät vähän ohuiksi. Kuvaamisesta tulee sellaista, että otapas nyt se kuva ja eikö tämä ollut tässä. Haluan saada kuvattavista esiin enemmän, ja siksi menen mielelläni käymään ihmisten kotona", sanoo freelancekuvaaja **Antti J. Leinonen**.

Yhdessä hänen henkilökuvistaan istuu nainen värikkäässä tuvassa lapsi sylissään, molemmat osin ulkovaatteissa.

He ovat esikoiskirjailija **Janne Utraisen** vaimo **Katja Jomppanen** ja tytär **Elle-Karen**. Pihalla, kuvan ulkopuolella, Utrainen ampuu Olafssonin. Hän ei pysty enää hoitamaan sitä, koska on sairastunut lihaksen vähitellen lamauttavaan ALS-sairauteen.

Kuva on arkinen, silti katsomaan pysäyttävä.

"Tällaiset alkavat syntyä silloin, kun ei olla enää keikalla ja käväisemässä, vaan kuvaajan ja toimittajan paikalla olosta on tullut normaalia. Silloin olen saattanut kuvata jo tunteja, jopa päivän", Leinonen sanoo.

Kun Leinonen ja toimittaja **Pekka Juntti** vierailivat Inarin Turvejärvellä syksyllä 2018, jutulla ei ollut vielä ostajaa. Juttu kertoo Janne Utraisen sairastumisesta ja sen vaikutuksesta luontaistaloudessa elävän perheen elämään. Jutun julkaisi *Helsingin Sanomat*.

Toisessa, *Hesarissa* lokakuussa 2019 julkaistussa kuvassa on mies päiväunilla. Hän on eräkirjailija **Seppo Saraspää**, joka asuu Inarjärven rannalla Ivalossa. Juttu kertoo Saraspään sattumalta tekemästä arkeologisesta löydöstä ja unelmien elämästä Lapissa.

Avussa toukokuussa 2019 julkaistussa kuvassa nainen makaa sohvalta takapuoli pystyssä. Hän on kirjailija **Päivi Laakso**, joka kirjoittaa norjaksi kotiseudustaan Tornionjokilaaksosta. Leinosen kuvatessa Laaksoa paljastui, että heillä on yhteinen tuttu, jonka Laakso muisti nukkuneen lapsena hauskassa asennossa. Leinonen pyysi Laaksoa näyttämään asennon ja kysyi, saisiko sen kuvata.

"Löydän monien kuvattavien kanssa helposti yhteisen jutun juuren ja kielen, koska olen asunut lähes koko ikäni Pohjois-Suomessa ja asun pienellä paikkakunnalla, lissä. Osaan puhua asioista, jotka ovat ihmisille arkisia. En ole kaupungista tullut kuvaaja."

TÄMÄN JUTUN PITI OLLA tavallinen osa *Anna hyvän kiertää* -sarjaa, jossa mediatyöläiset suosittelevat heihin vaikutuksen tehneitä töitä. Pian haastattelun jälkeen Leinonen soitti takaisin.

"Tämä ei ole vielä julkista, mutta sain luvan kertoa. Juttua varten olisi varmaan hyvä tietää, että minä olen vuoden kuvajournalisti."

Leinosen suositteleva **Anna-Sofia Berner** ei suositellessaan tiennyt kehuvansa Vuoden kuvajournalistia. Nyt voitto on julki-

nen, samoin Leinosen toinen saavutus: hän voitti myös Kuvajournalismikilpailun Henkilökuva 2020-sarjan.

Voittoisassa kuvasarjassa on uutiskuvia, henkilökuvia ja kuvia Leinosen omasta, dokumentaarisesta projektista. Projektin alkoi, kun hän sai kuulla isoisaisänsä syntyneen Michiganissa. Leinonen oli siellä kuvausreissulla kolme viikkoa alkuvuodesta 2020.

Michiganissa kaikki aika oli kuvausaikaa. Se oli täysin toisenlaista työtä kuin uutiskeikat, joilta on usein saatava sekä kuvaa että videota. Välillä Leinosesta tuntuu, että nykyään kuvajournalistin parhaina ominaisuuksina pidetään nopeutta ja harmittomuutta.

”Joskus kuvareportaasikin on sama kuin yhden kuvan keikka – otetaan vaan enemmän kuvia samassa ajassa.”

VAIKKA LEINOSSEN HERKULLISIMPIEN kuvien aineksia on paikallisuus paikallisten joukossa, nuorena tehtyä päätöstä jäädä Pohjois-Suomeen on myös koeteltu.

Freelanceuralla on ollut vuosia, joihin töitä on ollut vähän ja toimeentulo tiukassa. Leinonen rakastui lehtivalokuviin jo koululaisena, mutta teki kymmenen vuotta enimmäkseen tv-kuvaajan töitä.

Alkuvuodesta 2014 Leinosen keskeinen toimeksiantaja *Nelosen uutiset* lopetettiin. Leinonen ryhtyi syntymään uudelleen valokuvaajaksi. Kätilöinä toimivat muun muassa **Touko Hujanen**, **Meeri Koutaniemi** ja muut 11-kollegiivien jäsenet, joiden työpajaan Leinonen osallistui vuonna 2015.

”Silloin välähti valo, että tiedän, mihin suuntaan olen menossa. Vaikka olin kuvannut 15 vuotta myös still-kuvia, minun oli ollut hankala kutsua itseäni valokuvaajaksi. Enää en ajattele, miten asiat pitäisi tehdä, vaan teen ne omalla tavallani ja luotan siihen.”

Leinonen täyttää tänä vuonna 45, mutta hänestä iällä ei ole uuden oppimisessa merkitystä.

”Ei se suinkaan mene niin, että nuorena opiskelaan ja sitten ollaan töissä loppuelämä.”

KUN LEINONEN SAI PUHELUN kuvajournalismikisan palkinnoistaan, hän oli vaimonsa kanssa meren jäällä kalassa.

Ensitätunnelma oli yllättyneenä ja häkeltyneenä. Muutamaa viikkoa myöhemmin, kesken kaksi keikkaa ja sata muuta asiaa sisältävän työpäivän, palkinto tuntuu yksinkertaisesti hyvältä. Leinoselle tulee tänä vuonna täyteen 20 vuotta freelancerina. Tekeminen on muuttunut paljon, mutta hän on edelleen mukana.

Vuoden henkilökuvasa on Janne Utriainen, jonka kanssa Leinonen ystäväystyi syksyllä 2018. Myöhemmin Leinonen kuvasi BBC:n videon perheen elämäntavasta.

Henkilökuva on otettu viime syksynä. Siinä Janne Utriainen nukkuu kotinsa sohvalla, sairautensa jo uuvuttamana. Hän kuoli maaliskuussa. Syksyllä harkinnassa ollut jatkojuttu Utriaisesta jää nyt tekemättä, joten kerrottakoon hänestä Leinosen suulla tämä:

”Janne eli tuotteliainta aikaansa juuri ennen kuolemaansa. Missä tilassa sitä itse olisi? Mutta mitä tekee Janne? Sanoo sairastutuaan: nythän on aikaa kirjoittaa.”

Henkilökuvassa 2020 on kirjailija Janne Utriainen kotonaan Inarin Turvejärvellä viime syksynä. Leinonen tutustui Utriaiiseen juttukeikalla syksyllä 2018 ja ystävystyi tämän kanssa. Utriainen sairasti lihakset vähitellen lamauttavaa ALS-sairautta ja kuoli maaliskuussa.

Kuvajournalisti 2020 -voittosarja on läpileikkaus Leinosen vuoden työstä. Huhtikuussa hän ajoi Ylitorniolle kuvaamaan Toivo ja Kaarina Makslahtea, jotka viettivät 65-vuotishääpäiväänsä hoivakodin ikkunan läpi. Kuvaustilanne oli nopea. Niin on arjessa usein, ja etenkin koronavuonna, mutta ei se hitaan tekemisen ihannetta muuta, Leinonen sanoo.

Leinonen kuvasi helsinkiläisen Katriina Palmroth-Ramm-Schmidtin Ylläksellä maaliskuussa. Leinonen oli siellä tekemässä Helsingin Sanomille reportaasia hiihtokeskuksen hiljenemisestä koronan vuoksi. Samalla syntyivät matkustusrajoituksia ennakoineen uutisjutun kuvat.

Michigan-projekti sai alkunsa, kun Leinonen kuuli mummoltaan isoisoisänsä syntyneen Michiganissa. Selvittelyjen jälkeen hän löysi sieltä sukulaisia ja on vierailut seudulla kaksi kertaa. Kuvassa on Mass Cityssä asuva John Vesterinen ja hänen "pökkäränsä". Se on traktorinkorvike, joita tehtiin pula-aikana vanhoista autoista.

JOKESIN APURAHOJA HAETTAVANA

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiön kevään apurahahaku alkaa.

Kopioisto-apurahat on tarkoitettu ensisijaisesti lehdistölle sekä sähköisten viestimien verkkojulkaisuille työskenteleville ja työskennelleille journalisteille. Sananvapauden apurahat ja Jyrki A. Juutin muistostipendit myönnetään Journalistiliiton jäsenille.

HAKUAIKA

Apurahojen haku **alkaa 15. huhtikuuta ja päättyy 14. toukokuuta kello 16.** Apurahaa haetaan Jokesin sähköisen apurahajärjestelmän kautta, ja hakemus on allekirjoitettava pankkitunnuksilla hakuajan loppuun mennessä, muuten sitä ei oteta käsittelyyn.

KOPIOSTO-APURAHAT

Kopioisto-apurahoja myönnetään vapaamuotoisiin perusteltuihin käyttötarkoituksiin. Lisäksi myönnetään opiskelijastipendejä, työskentelyapurahoja ja apurahoja säätiön kursseille. Alaa hyödyttävään akateemiseen tutkimukseen jaetaan Jokes-apurahoja.

JOKES-APURAHAT ALAN TUTKIMUKSEEN

Jokes-apurahoilla tuetaan sananvapauden ja journalistisen työn tutkimusta sekä yleisesti alaa hyödyttävää journalististen sisältöjen ja yhteiskunnallisen kehityksen suhteeseen liittyvää tutkimusta. Jokes-apurahoina myönnetään 27 053 euron suuruisia apurahoja vuoden työskentelyyn.

TYÖSKENTELYAPURAHAT

Työskentelyapurahoilla halutaan antaa mahdollisuus tutkivaan journalistiseen työhön, omaan erikoisalaan syventymiseen tai taustatyöhön. Näihin tarkoituksiin jaetaan 6 000 euron apurahoja.

SÄÄTIÖN KURSSIT

1. TIEDON VISUALISOINNIN TYÖPAJA

Aika: 20. – 22. lokakuuta 2021

Paikka: Tekniskan salit, Helsinki

Jokesin kolmen päivän koulutuksessa edetään teoriasta visualisoinnin työkaluihin ja lopulta käytännön harjoituksiin. Koulutukseen valitaan 12 visualistia. Kouluttajana toimii informaatiosuunnittelija, graafinen suunnittelija ja journalisti Juuso Koponen.

2. VIRON KIELIKURSSI

Aika: 15. – 27. elokuuta 2021

Paikka: Tallinna

Kurssille valitaan kuusi journalistia. Kielikurssille pääsy edellyttää aiempaa kielen harrastamista. Tallinnan kielikurssin sisällöstä vastaa Tuglas-seura. Kurssiin sisältyy 45 tuntia viron kielen opetusta sekä Jokesin kurssilaisille suunniteltua kulttuuriohjelmaa, tutustumiskäyntejä ja retkiä sekä tapaamisia virolaisten journalistien ja asiantuntijoiden kanssa.

OPISKELIJASTIPENDIT

Säätiö jakaa 900 euron stipendejä alan opiskelijoille opinnäytetyön tekemiseen.

SANANVAPAUDEN APURAHAT JA JYRKI A. JUUTIN MUISTOSTIPENDIT

Kopioisto-apurahojen lisäksi säätiö myöntää Journalistiliiton jäsenille Jyrki A. Juutin stipendejä ja Sananvapauden apurahoja.

SANANVAPAUDEN APURAHAT

Sananvapauden apurahoilla tuetaan Journalistiliiton järjestötyöhön aktiivisesti osallistuneiden jäsenten opintomatkoja joko kotimaassa tai ulkomailla.

JYRKI A. JUUTIN MUISTOSTIPENDIT

Jyrki A. Juuti toimi Suomen Sanomalehtimiesten Liiton puheenjohtajana vuosina 1963–1974.

Muistostipendeinä myönnetään yhteensä 4 000 euroa ammatinharjoittajien toiminnassa tarvittavien edunvalvontavalmiuksien kehittämiseen.

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö

Siltasaarenkatu 16, 00530 Helsinki

Tarkemmat tiedot apurahojen hakemisesta osoitteessa:

www.jokes-saatio.fi. Apurahoja koskeviin tiedusteluihin vastaa säätiön

asiamies, puh. 050 551 3961, toimisto@jokes-saatio.fi.

Ylellä ei ole
pöllömpää.

KAASUPULLOT

CYKLOP
INTERNATIONAL

CYKLOP

CYKLOP